

DOROGI HÉTSZÍN VIRÁG ÓVODA

„Zöld levelecske”

**Környezet megismerésére, védelmére épülő,
egészséges életmódra nevelő**

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

OM:202901

Dorog

2022.

Tartalom

1.	BEVEZETŐ	5
2.	TÖRVÉNYI HÁTTÉR.....	6
	A pedagógiai program jogszabályi háttére	6
3.	INTÉZMÉNYI ADATOK	7
4.	Az intézmény működése	8
4.1	Szociokulturális háttér	8
4.2	Intézményi infrastruktúra, a működés feltételei	8
4.3	Humán erőforrás	9
4.4	A csoportok szervezése	10
4.5	Külső munkáltató által biztosított feladat-ellátás	10
5.	Hitvallásunk	11
5.1	Nevelésfilozófiánk.....	11
5.2	Óvodaképünk.....	12
6.	Egészséges életmód kialakítása.....	13
6.1	Esélyegyenlőség és egészséges életvitel.....	15
6.2	Egészségfejlesztő óvodai program	15
6.2.1	Feladatok gyermekek gondozása területén	15
6.2.2	A helyes életritmus kialakítása.....	16
6.2.3	Higiénára vonatkozó szokások kialakítása.....	17
6.2.4	Táplálkozás, egészséges étkezési szokások	18
6.2.5	Napközbeni folyadékszükséglet kielégítése	19
6.2.6	Pihenés	19
6.2.7	Öltözködés.....	20
6.2.8	Mozgásszükségletek kielégítése.....	20
6.2.9	Egészségvédelem, edzés.....	20
6.2.10	Egészségügyi vizsgálatok.....	21
6.3	Az egészséges életmódra nevelés feltételeinek folyamatos alakítása.....	22
6.3.1	Az óvoda udvara.....	22
6.3.2	Csoportszobák	22
6.3.3	Gyermeköltöző	23
7.	Érzelmi- erkölcsi- és az értékorientált közösségi nevelés	26
7.1	Nemzeti identitástudat, hazaszeretet, szülőföldhöz kötődés	28
8.	Értelmi nevelés, fejlesztés	29
9.	Anyanyelvi nevelés	31
10.	Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus	35
	feladatai	35

10.1	Képességfejlesztés játékban.....	35
10.1.1	Az óvónő játékszerítő módszerei	37
10.1.2	A játékirányítás általános elvei.....	38
10.1.3	A gyermek fejlődését elősegítő játékfajták	38
10.2	Munka – munkajellegű tevékenységek	41
10.3	Verselés, mesélés	45
10.4	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	49
10.5	Rajzolás, mintázás, kézimunka	52
10.6	Mozgás	54
10.7	Külső világ tevékeny megismerése.....	57
10.7.1	Matematikai tartalom	57
10.7.2	Környezet megismerésére nevelés	61
10.7.3	Hagyományos éves programjaink a környezeti nevelés tükrében.....	65
11.	Differenciált, egyéni bánásmód az óvodában	70
12.	IKT /Információs és Kommunikációs Technológiák/ használata	70
13.	Tevékenységekben megvalósuló tanulás	71
14.	Kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazása.....	73
15.	Tehetséggondozás óvodai értelmezése - gazdagító program	73
16.	Az óvoda kapcsolatrendszere, a kapcsolattartás formája	77
17.	Tanulási nehézséggel küzdő gyermekek óvodai nevelése	78
17.1	Tanulási képességek korlátozottsága	78
17.2	Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése	78
17.3	Sajátos nevelési igényű gyerekek sérülés specifikus területei	79
17.4	Odafordulás pedagógiája a különböző sérülések tükrében	80
17.5	A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során.....	80
17.5.1	A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek.....	81
17.5.2	A látássérült gyermek.....	81
17.5.3	A hallássérült gyermek.....	83
17.5.4	Enyhe fokban értelmi fogyatékos gyermek.....	84
17.5.5	Középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek	84
17.5.6	A beszéd fogyatékos/ nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodás korban.....	85
17.5.7	Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek	85
17.5.8	A hiperaktív gyermek.....	86
17.6	SNI gyermekek értékelése, a fejlődés mutatói.....	89
17.6.1	A sajátos nevelési igényű gyerekek jogai.....	89
17.6.2	A sajátos nevelési igényű gyermek szüleinek joga és kötelessége:	89

18.	Óvodánk mérési-értékelési rendszere.....	89
19.	Ünnepek, hagyományok.....	91
20.	Gyermekevédelem	92
21.	Óvoda-iskola átmenet.....	95
22.	Rendkívüli, digitális munkarend az óvodában	99
23.	Az óvoda pedagógiai programjának értékelése, felülvizsgálata, módosítása	100
23.1	A pedagógiai program értékelése.....	100
23.2	A pedagógiai program felülvizsgálata, módosítása	100
23.3	A dokumentum hatályossága	100
23.4	A pedagógiai program nyilvánossága	100
24.	Legitimációs záradék.....	101

1. BEVEZETŐ

A Dorog Városi Óvoda – mint összevont intézmény – megszűnésével a Dorog Városi Önkormányzat Képviselőtestületének határozata értelmében óvodánk 2014. július 15-től Dorogi Hétszínvirág Óvoda néven új, külön intézményként folytatja nevelőmunkáját.

Nevelőmunkánk sokszínűségére utal Hétszínvirág elnevezése, amit motivált:

- a világirodalom gyöngyszemeként nyilvántartott: Katajev Hétszínvirág c. meséje, melyben egy gyermek álmai teljesülnek
- 7 óvodai csoportunk van, melyek egységet alkotnak, mégis egyediek
- a virág lehet szimbóluma a szeretetnek, szépségnek, harmóniának, az egyediségnek, a gondoskodásnak, a különleges bánásmódot igénylőnek, a természet-közeliségnek, melyre nevelési munkánk során kiemelten törekedünk

Helyi Óvodai Nevelési Programunk elnevezése: Zöld levelecske, mely nevében is hordozza tulajdonságát. E virág részét képező, természetben megtalálható jelképpel utalunk arra, hogy nevelőmunkánkban kiemelt területe a környezet, valamint az egészséges életmód igényének megalapozása.

Óvodánk környezeti adottságai, a nevelőmunkát végzők elhivatottsága segíti nevelési programunk megvalósítását.

Helyi Nevelési Programunkat 1999-ben nevelőtestületünk alkotta meg, melyet folyamatosan felülvizsgálunk a törvényi megfelelés, az alkalmazhatóság, a gyakorlati tapasztalatok tükrében.

2. TÖRVÉNYI HÁTTÉR

A pedagógiai program jogszabályi háttere

Az óvodák működésének kereteit, tartalmát az alábbi törvények, rendeletek, szabályzások határozzák meg, amelyek biztosítják a Dorogi Hétszínvirág Óvoda szervezeti és szakmai önállóságát, meghatározzák a nevelő - oktató munkában résztvevők jogait és kötelezettségeit, garantálják a gyermekek érdekeinek megfelelő célok, alapelvek érvényesülését, az intézmények pedagógiai szabadságát, sajátos arculatát, a szűkebb társadalmi környezet igényeinek megfelelően.

A program felülvizsgálatát meghatározó jogszabályi háttér

- 2019. évi LXX. törvény Nemzeti köznevelésről módosítása
- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012. (XII.17.) Korm. Rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 137/2018. (VII. 25.) kormányrendelet
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI Rendelet, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, 2003.évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. Rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- A Hétszínvirág Óvoda Szervezeti és Működési Szabályzata
- A Hétszínvirág Óvoda szakmai alapidokumentuma

3. INTÉZMÉNYI ADATOK

Az intézmény neve:	Dorogi Hétszínvirág Óvoda
Intézmény székhelye, címe: Elérhetőségek:	2510 Dorog, Otthon tér 8. Tel/ Fax: 06/33-522-095 E-mail: hetszinvirag@dorog.hu
Intézmény OM-azonosítója:	202901
Az óvoda fenntartója: Elérhetőségei:	Dorog Város Képviselő-testülete 2510. Dorog, Bécsi út 79-81. 06/33-431-299 E-mail: varoshaza@dorog.hu
Alapítás éve:	1939
Férőhely száma:	165
Óvodai csoportok száma:	7
Az óvoda nyitvatartási ideje:	5 ¹⁵ h– 16 ³⁰ h

4. Az intézmény működése

4.1 Szociokulturális háttér

Dorog bányász múltú (1781 – 2003) **ipartelepülés**. Lakói közül többen beköltözők a munkalehetőségek vagy a környezet végett. Ezért évszázadokra visszatekintő hagyományokkal nem rendelkezik, viszont bányász szellemisége a mai napig él.

Dorog legnagyobb gyermeklétszámú óvodája a Dorogi Hétszínvirág Óvoda, **1939**-ben épült. A Salgótarjáni Kőszénbánya építtette, a dolgozók gyermekei részére.

A település urbanizációja révén a bányászkolóniákat a '70-es évektől az új lakótelepek váltották fel, a családok többségének lakóhelyeként szolgálva. Ebből következik, hogy az óvodás gyermekek többsége is **lakótelepen** él. Az idő múltával a bányászat megszűnt, óvodánk fenntartója a Dorogi Önkormányzat 1990-től.

Állandóan változó világunk a családok életminőségét is befolyásolja. A rohanó életmód, a megélhetés legjobb lehetőségét kereső családokra nagy terhet ró, mégis évről évre óvodába beíratott **gyermekeknek nagy a létszáma**. Egyre több a munkahelyére utazó vagy külföldön munkát vállaló szülő, ami végett a gyermekek több időt töltenek óvodai közösségükben.

Intézményi infrastruktúra, a működés feltételei

Az óvoda **földrajzi elhelyezkedése**: a forgalmas főútvonalaktól távol, park, Művelődési Ház, lakótelep, Idősek Gondozási Központja szomszédságában található.

Helyiségei: 7 csoportszoba és a hozzá tartozó gyermeköltözők, 5 mosdó, 1 nevelői szoba, 3 felnőtt öltöző, 1 logopédiai-orvosi-só szoba, 1-1 gazdasági- és vezetői iroda, 1 mosókonyha és helyiségei, tálalókonyha és helyiségei, főépület területének megfelelő pince.

Az óvodához két külön álló kisebb és nagyobb alapterületű játszó udvar tartozik. a kisebbiket a kisebb gyermekek, a nagyobbik játszóudvart a nagyobb gyermekek veszik birtokukba.

A gazdasági udvaron található melléképületben műhely, játéktároló és egyéb tároló helyiség található.

Fűtésrendszere korszerűsített (távfűtéses), **világítástechnikája** felújított, szabványoknak megfelelő.

Az óvoda épületét, udvarát, berendezését olyan módon alakítjuk, hogy az a gyermekek **biztonságát, kényelmét** szolgálják. Megfelel a gyermekek testméreteinek, biztosítja az egészség megőrzését, lehetővé teszi mozgás- és játékigényük kielégítését.

A tárgyi eszköz- és feltételrendszer törvényileg szabályozott, melyek közül az óvoda csak **tornateremmel nem** rendelkezik. A torna jellegű mozgásokat a csoportszobában végzik a gyermekek.

Az óvoda belső - évszaknak, ünnepnek megfelelő - **díszítése**, azok aktualitása, esztétikája az óvodapedagógusok feladata. (Lehetnek a természet kincsei, gyermekmunkák, vásárolt vagy az óvodapedagógusok által készített tárgyak.)

4.3 Humán erőforrás

Egy szervezet életében, hatékony tevékenységében, prosperitásában az **emberek** jelentik a legfontosabb erőforrást. A képzett és a feladat ellátására felkészült munkaerő adja a hozzáadott értéket és a különbségeket.

Az intézményben 25 fő nevelő, illetve, nevelést segítő közalkalmazott végzi munkáját, melyből:

Munkakör	Óvodapedagógus	Pedagógiai asszisztens	Dajka	Óvodatitkár
Létszám	15	2	7	1

Minden óvodapedagógus és nevelőmunkát segítő alkalmazott rendelkezik a munkavégzéséhez szükséges végzettséggel. Minden óvodapedagógus továbbképzési kötelezettségét folyamatosan teljesíti, ezen felül a kedvezményes lehetőségeket is kihasználja. A választott továbbképzések témájában meghatározó a helyi programunkat támogató, sajátosságokat, változó körülményeket figyelemben tartott, valamint a pedagógus erősségei, ill. fejlesztési iránya.

Munkaközösségek:

Környezeti munkaközösségnek minden óvodapedagógus tagja, így a célok, tevékenységek meghatározása közös feladat, jó működése pedig közös érdek. Mivel mi óvodapedagógusok hiszünk- és elköteleztünk vagyunk abban, hogy a gyermek annál nagyobb tudásra tesz szert, minél több közvetlen tapasztalatot szerez a környező világról, ezért alkalmazzuk az **élménypedagógia** eszközeinek minél szélesebb tárházát az egészséges életmód iránti igény megalapozására törekvés mellett. A nevelési programunk szerves részét képezi a környezeti munkaközösség által kidolgozott cél- és feladatrendszere.

Az óvoda hátrányos helyzetű gyermekeinek magas száma indokoltta tette, hogy gyermekvédelmi tevékenységünket még jobban hangsúlyozzuk. **Gyermekvédelmi munkaközösséget** hoztunk létre, melynek vezetője gyermekvédelem modullal szakvizsgázott óvodapedagógus. Működésének célja a családok-, a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai munka segítése.

4.4 A csoportok szervezése

Az óvoda csoportjai szervezésében követjük a **létszamarányosság** elvét, figyelembe véve a gyermekek életkorát, valamint a csoportszobák és hozzá tartozó helyiségek adottságait.

A csoportok kialakításánál szempont a felnőttek szakmai kompetenciája. Az óvodapedagógus párok egymás kompetenciáit kiegészítve tervezik, szervezik, irányítják a nevelőmunkát. Minden csoportban több éve együtt dolgoznak.

4.5 Külső munkáltató által biztosított feladat-ellátás

Külső munkáltató	Főzőkonyha	Város-üzemeltetés	Pedagógiai Szakszolgálat
Feladatellátáshoz biztosított létszám	2 fő	2 fő	2 fő
Ellátott munkakör	Tálaló konyha vezetése	Takarítás karbantartás	Logopédia Fejlesztő pedagógus és SNI gyermekek fejlesztése

5. Hitvallásunk

Hiszünk abban, hogy tudunk olyan óvodát teremteni, mely képes a változó és rohanó világban felnövő gyermekek kompetencia alapú nevelésére. Célunk a megszerzett tudás kreatív alkalmazása, a másság elfogadása, a környezet tisztelete, szeretete és gondozása.

Legfőbb érték számunkra továbbra is a gyermek, az ember.

Óvodánk minden dolgozója elkötelezettje az intézmény pedagógiai programja megvalósításának, az élethosszig való tanulásnak, az állandó önképzésnek.

*„Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek
megtanulják megkeresni a szeretetet a világon.”*

/Dorothy Law Holtz/

5.1 Nevelésfilozófiánk

Pedagógiánkban legfontosabb a gyermek, akit sajátos képességrendszerének figyelembevételével, önmagához mérten fejlesztünk játékos formában, a játékon keresztül, életkorának megfelelő, önmegvalósító, színes tevékenységrendszerben. A nevelés számunkra nem más, mint különböző tevékenységi formákba ágyazott nevelői hatások összessége a gyermekekre. Ebből eredően igyekszünk minden tevékenységünkkel értéket közvetíteni óvodásainknak.

Feladatainkat a családdal való szoros együttműködésben, érzelmi biztonságot, szeretetet közvetítő légkörben valósítjuk meg.

Nevelésfilozófiánk lényege: a gyermeket partnernek tekintjük, segítőként állunk mellette, megtiszteljük azzal, hogy igyekszünk őt teljes egészében megismerni, megérteni.

Minden gyermeknek sajátos testi és lelki szükségletei vannak, amiket figyelembe veszünk; a családokkal együttműködve, hagyományait tiszteelve, megismerve igyekszünk kielégíteni.

Óvodánk valamennyi dolgozója vállalja az integrált nevelést. A különböző hátrányokban élő gyermekek felzárkóztatása épp oly fontos feladatunk, mint a tehetséggondozás, de valljuk, hogy minden gyermek más és más.

Fontosnak tartjuk a megértő, empatikus, feltétel nélküli elfogadást, magatartást.

A minőségfejlesztés figyelembevétele során hatékony és eredményes óvodai nevelést valósítunk meg.

Olyan személyiséget kívánunk nevelni, aki:

Derűs, vidám, boldog, nyitott, érdeklődő, kreatív, jól kommunikáló, társakat kereső, a szűkebb és tágabb környezetben biztonságosan eligazodó, ismeretek befogadására képes, önfegyelmel, tudásvágygal rendelkezik, a különbözőségekkel természetes módon együtt él, szolidáris játszótárs, csoporttárs.

Az óvodapedagógus modell, példakép a gyermek előtt, aki:

- ismeri genetikai adottságait, a csoportjába tartozó gyerekek életkoronként és egyénenként eltérő biológiai, lelki, és kulturális szükségleteit,
- a gyerekek fejlődését nyomon követi, figyelemmel kíséri; környezeti feltételekkel, tapasztalatszerzési lehetőségekkel gazdagítja

Szerepe egyet jelent a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkezők iránt megnyilvánuló szeretettel; a gyerekek adottságaiból eredő másság tiszteletben tartásával és toleranciájával; a meglévő képességek, tulajdonságok egyénenként differenciált fejlesztésével; személyes érzelmi kötődések kialakulásának és megerősítésének elősegítésével

5.2 Óvodaképünk

Olyan óvoda, ahova a gyermek könnyen beilleszkedik, ahol a család és a pedagógus kapcsolatára a nevelőtársi viszony jellemző, ahol érték az egyedi.

Célunk olyan, a családi nevelést kiegészítő, szülőkkel együttműködő, együtt gondolkodó, értékeket közvetítő, szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemben gazdag, toleráns óvodai élet megteremtése, melyben kiemelt hangsúlyt fektetünk a gyermekközpontúságra.

Olyan óvodát szeretnénk:

- ❖ amely sok irányban nyitott;
- ❖ amely derűs, meghitt, barátságos légkört biztosít a gyermekek, pedagógusok és szülők számára egyaránt;
- ❖ ahol a gyermeket körülvevő felnőtt magatartásban sokoldalúan kifejezésre jut a szeretet, az elfogadás, a támogatás, a bizalom;
- ❖ ahol a gyermek biztonságérzete, jó közérzete természetes módon alakul;

- ❖ ahol az integrált nevelés segíti a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek beilleszkedését;
- ❖ ahol a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való együttélés a gyermekek, a dolgozók és a szülők közössége számára elfogadott;
- ❖ ahol esztétikus környezet veszi körül; amelyben testi-lelki szükségletei életkorának és fejlettségének megfelelő szinten, sokoldalúan kiteljesedhetnek;
- ❖ amelyben tevékenységek árnyaltan gazdag rendszere biztosítja minden gyermek számára az önmegvalósítás, önérvényesítés, önértékelés lehetőségét, ezek fejlődését.

Esztétikus környezet kialakítása a gyermek számára, mely lehetővé teszi méreteiben, funkcióiban az életkori sajátosságnak megfelelő személyiségfejlesztést.

A játékot a tevékenységek sorában elsődleges, kiemelt, semmi mással nem helyettesíthető alaptevékenységnek tekintjük

Az óvoda és a család együttműködését nevelőmunkánk alappillérjének tekintjük, melyben a pedagógus nevelői, mintaadói magatartásával igyekszik hatni a családra.

Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek a szülővel együtt élhesse meg az óvodai élet szépségeit, a tevékenységekben átélt közös élményeket.

Szükség esetén gondot fordítunk a sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztésének integrált megvalósítására, időbeni kiszűrésére. Speciális felkészítésükhöz igénybe vesszük a rendelkezésünkre álló pedagógiai, pszichológiai szolgáltatásokat. Gondoskodunk arról, hogy minden gyermek állapotának, személyes adottságainak megfelelő ellátásban részesüljön, kapja meg a fejlődéséhez szükséges legoptimálisabb segítséget.

Lehetőséget biztosítunk, hogy a szülő rendszeresen figyelemmel kísérhesse a gyermekek fejlődését, arról konkrét információi legyenek, és ennek megfelelően segítse fejlesztését.

A Szülői Szervezet támogatásával, a kölcsönösség elvét érvényesítve, figyelmet fordítunk a szülők véleményeire, javaslataira.

6. Egészséges életmód kialakítása

Az egészségnevelés óvodánk kiemelt nevelési területe, hiszen az egészség alapvető érték, dinamikusan változó folyamat, amely a természeti –társadalmi –személyes környezettel kölcsönhatásban áll.

Az egészséges életmódra nevelés, és az egészséges életvitel igényének kialakítása az óvodás korú gyermekeknél kiemelt jelentőségű.

Célunk: a gyermekek testi-lelki-szellemi fejlődésének, környezethez való optimális alkalmazkodásának elősegítése, az egészséges életvitel szokásainak, igényeinek megalapozása. A lelki egészség megőrzése szempontjából a tudatformálás, amely a tények, ismeretek, a külsővilág tevékeny megismerésén alapul, valamint a magatartásformálás, amely alatt a szociális tanulást, mintakövetést értjük.

Feladatunk:

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermek testi képességfejlődésének segítése
- Egészségének védelme, szervezetük edzése, óvása, megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásainak megalapozása
- A személyi higiénia feltételrendszerének megteremtése
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- Pszichohigiénés szempontból az óvónő és a gyermek közötti jó kapcsolat kialakítása, az óvodába való beilleszkedés megkönnyítése
- A gyermek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, fejlesztése környezettudatos magatartás megalapozásával
- A hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű, SNI-is és BTM-es gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének elősegítése érdekében prevenció és korrekció feladatok ellátása
- Tapintatos, elfogadó magatartás a szülőkkel.
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

6.1 Esélyegyenlőség és egészséges életvitel

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyt kapnak óvodánkban az egészséges életvitel elsajátítására, megalapozására az óvodai élet keretein belül.

Kiemelt gondot fordítunk a segítségükre, hiszen ez az a terület, amelyben nem csak a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknek, de minden ma élő gyermeknek szüksége van.

6.2 Egészségfejlesztő óvodai program

A gyermekek jó közérzetét a testi szükségletek kielégítése alapozza meg.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul, ezért már az óvodába lépés előtt családlátogatások alkalmával tájékozódunk az otthoni körülményekről, szokásokról, életvitelről. Mindez alapja a további folyamatos megfigyelésnek, az egyéni sajátosságok feltárásának.

A fokozatosság betartásával arra törekszünk, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket.

A helyes életritmust az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően a családdal együttműködve próbáljuk meg kialakítani.

6.2.1 Feladatok gyermekek gondozása területén

Munkánk szerves része, hogy biztosítjuk a gyermekek zavartalan fejlődését, egészségük fenntartását, megőrzését, védelmét, fejlesztését és az egészséges életmód szokássá alakítását:

- Az egészségügyi szokások úgy alakulnak ki helyesen, ha azt minden felnőtt azonos módon és következetesen gyakoroltatja a gyermekekkel. Ezért az egy csoportban

dolgozó óvónők, dajkák már a beszoktatás idején megállapodnak a csoport életében kialakítandó szokásrendben és kezdettől együtt végzik a gyermekekkel a teendőket.

- nyugodt, kiegyensúlyozott élettempó kialakítása
- segítő együttműködésünkkel (óvodapedagógus, dajka) elfogadó megértés közvetítés
- szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve, megfelelő szakemberek bevonásával, speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési, feladatok ellátása
- a gyermekek jó közérzetének biztosítása, a pedagógus „érintő”, segítő közreműködésével
- önkiszolgálásban támogatás, bátorítás, eredményeik pozitív megerősítése,
- egyéni fejlődési ütemük figyelembevételével segítjük az egészségügyi szokások elsajátítását
- fokozatosan szoktatjuk a tevékenységek egyre önállóbb végzésére, így alakítjuk a tiszta, rendezett megjelenés és környezet iránti igényt
- A hátrányos helyzetű gyermekek estében különös gondot fordítunk a gondozással kapcsolatos feladatok elsajátíttatására.

6.2.2 A helyes életritmus kialakítása

A rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, biztonságot, kapaszkodót nyújtanak a gyermekek számára. Ez az egyik feltétele az egészséges testi és szellemi fejlődésnek. Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása az egészséges fejlődés alapfeltétele. A kiegyensúlyozott élettempó érdekében a gyerekek óvodában eltöltött idejét szükségleteinek megfelelően igyekszünk beosztani.

A napirend tervezésénél figyelembe vesszük a gondozásra fordítandó időszükségletet, hogy érvényesülhessen a folyamatosság és rugalmasság elve, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével kapcsolatos feladatokat

- Az óvoda nyitvatartásával alkalmazkodunk a családok igényeihez.
- Optimális életritmus, rugalmas napirend biztosítása.
- A napirendben a gyermeki játék elsődleges, rugalmasan alkalmazkodik a gyermekek igényeihez, érdeklődéséhez, és lehetőséget ad a tevékenységi formák, valamint az egyéni, differenciált fejlesztés megvalósítására.

- Az egészséges életritmus kialakításához biztosított a csoportszoba berendezése, elrendezése, amely igazodik a gyermekek életkorához, a játékhoz, valamint a tevékenységekhez.

Napirendi javaslat:

Időpont	Tevékenység
5.15 – 7.00	Korán érkező gyermekek fogadása, számukra a nyugodt pihenés, alvás biztosítása.
7.00 – 9.00	Játék, kötetlen tevékenységek, testápolás, reggeli
9.00 – 11.30	Beszélgetések, kezdeményezések, kötött és kötetlen tevékenységek teremben, szabadban – az időjárástól függően Levegőzés, séták, mozgásos játék, környezeti megfigyelések
11.30 – 12.30	Testápolás, ebéd
12.30 – 14.30	Félnapos óvodát igénylő gyerekek hazabocsátása, délutáni pihenés
14.30 – 16.30	Testápolás, uzsonna, közös játék, szabadon választott tevékenység

6.2.3 Higiéniaira vonatkozó szokások kialakítása

- A testápolás a gyermekek tisztaságigényének alakítását szolgálja. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Kézmosást, fogmosást, fésülködést, orrtörlést, mosdó használatot szükségleteiknek megfelelően önállóan végezhetik a gyermekek, természetesen ezen a területen is ügyelünk a fokozatosság betartására.

- Az önálló testápolás szokásalakítása (WC- használat, mosakodás, fésülködés, helyes fogápolás), zsebkendő használata.
- A gondozási teendőket az óvónő irányításával, a dajka segítő közreműködésével alakítjuk ki, sajátos egyéni igények, ill. fejlődési ütem figyelembevételével.
- Az egyes tevékenységek végzése után kiemelten figyelünk a tisztálkodásra, az ehhez kapcsolódó szokás alakítására (festés, mintázás, homokozás, irányított mozgásos tevékenység, udvari játék stb.)
- A WC-használat intimitásának biztosítására törekedünk.
- Minden gyereknek saját, jellel ellátott személyes eszköze van (törölköző, fogkefe, pohár, tornafelszerelés)

6.2.4 Táplálkozás, egészséges étkezési szokások

Óvodánkban napi 3x étkezést biztosítunk (reggeli – ebéd – uzsonna)

Az étkezések helye a csoportszobában van.

- az étkezőasztalok játszóhelytől elkülönülve vannak elhelyezve
- az önkiszolgálás gyakorlás útján történik (egyéni szükségletek, igények kielégítése, étkezés után a környezet rendbe tétele és a fogmosás)
- a folyamatos reggeliztetést rugalmasan kezeljük (amennyiben az óvodai program megkívánja, az étkezés egyszerre zajlik, valamint kivételt képez a nevelési indokkal alátámasztott közös étkezés)
- az esztétikus terítéssel megfelelő minőségű edényekkel, evőeszközökkel biztosítjuk az étkezési kultúra kialakítását
- A kulturált étkezési szokások kialakítása magában foglalja a:
„kérem”, „köszönöm” és „jó étvágyat kívánok” udvariassági formák elsajátítását
- az önkiszolgálás gyakorlás útján történik (egyéni szükségletek, igények kielégítése étkezés után a környezet rendbe tétele és a fogmosás),
- az étkezési szokások kialakításával egy időben ösztönözzük a gyermekeket az étel elfogyasztására, kóstolására, tartózkodunk a magas cukor- és só tartalmú ételek-italok fogyasztásától

- szorgalmazzuk az eszközök megfelelő használatát, csukott szájjal történő rágást, az étkezés közbeni halk beszédet, a hangsúlyt fektetve a helyes testtartásra és a szalvéta használat igényére
- a szülőket tájékoztatjuk a heti és a lehetséges kiegészítő étrendről, ezzel modellt nyújtunk a családoknak egy korszerűbb, egészségesebb táplálkozási szokás kialakítására
- az egészséges táplálkozás kritériumait szem előtt tartva, lehetőség szerint gyümölcsnapot vagy vitaminperceket tartunk

Az étrendről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket. Az önálló étkezés szokásainak elsajátításához, az ehhez kapcsolódó tevékenységekhez elegendő időt biztosítunk napirendünkben. Az egyéni különbségeket, lemaradást, a kulturált körülmények biztosításával, személyes példaadással próbáljuk korrigálni.

Óvodánk biztosítja az orvos által igazolt ételérzékeny gyermekek - diétájuknak megfelelő - étkezését is.

6.2.5 Napközbeni folyadékszükséglet kielégítése

Az étkezések során és a nap bármely szakaszában biztosítjuk a folyadékbevitel lehetőségét, rendszerét és eszközeit.

6.2.6 Pihenés

Korán érkező és a mindennapi játék - mozgás után a gyermekeknek szükségük van pihenésre. A nyugodt pihenéshez biztosítjuk a csoportszobában az optimális feltételeket (tiszt levegő, csend). Az elalvás előtti mesélésnek, az altatódalok halk éneklésének, dúdolásának hatására a gyermekek ellazulnak.

A gyermekek alvási szokásait tiszteletben tartjuk, amennyiben nyugodt pihenésüket szolgálja, apróbb, puha játékaikat maguknál tarthatják. Csővázak és műanyag fektetőket használunk, fő szempont a gyermekek kényelme, a csoportszoba mérete.

A nagyobb alvásiigényű gyermekeket hagyjuk tovább aludni.

6.2.7 Öltözködés

- Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket. Igyekszünk ezt tudatosítani a szülőkkel, hangsúlyozzuk a réteges öltözködés előnyeit. Felhívjuk a figyelmet a praktikus ruházatra.
- Az óvoda minden dolgozója mintát szolgáltat a gyermek számára tiszta, esztétikus megjelenésével és megfelelő ruházatával.
- Megismertetjük a gyermekeket a megfelelő öltözködési szokásokkal, a helyes sorrendiséggel (felülről lefelé haladva: sapka, sál, kabát, felsőrész, alsórész, cipő stb.).
- Kialakítjuk, hogy az évszaknak megfelelően, valamint saját hőérzetéhez alkalmazkodva öltözködjék.

6.2.8 Mozgásszükségletek kielégítése

- A gyermekek természetes mozgáskedvére építünk, a mozgás szeretetére neveljük őket.
- A rendszeres mozgás iránti igénnyel, az egészséges életvitel kialakítását célozzuk meg.
- A mindennapi szabad játék keretében a mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek mozgásigényének kielégítését a változatos udvari játékok, mozgásos játékok, körjátékok, mozgásos tevékenység szervezésével igyekszünk biztosítani. A napi hosszabb-rövidebb séták is hozzájárulnak a mozgásigény kielégítéséhez, a mozgáskoordináció fejlődéséhez.
- Természetes nagymozgásokra, mozgáselemek gyakorlására, sokféle eszköz segítségével adunk lehetőséget.
- Lehetőség szerint, minden nap biztosítjuk a szabad levegőn való tartózkodást, mely növeli az ellenálló képességet, edzi a szervezetet.
- Szervezett mozgásos tevékenységekkel fejlesztjük a gyermekek mozgáskoordinációját.
- A gyermekek egészségének megőrzéséhez hozzátartozik a megelőző tartásjavító gerinc-láb gyakorlatok végzése.
- A mozgástapasztalatok bővítésével, sok gyakorlással, a mozgáskészségeket alakítjuk.

6.2.9 Egészségvédelem, edzés

Az egészséges életmód kialakításához nélkülözhetetlen, hogy a gyermekek edzettek legyenek. Ezért naponta biztosítjuk a lehetőséget a friss levegőn való szabad mozgásnak, futkározásnak. Edzési lehetőség a téli időszakban is adódik, ami öröm, élmény is egyben: a közös szánkózás, csúszkálás, hógolyózás.

- A gyerekek testi épségének megőrzése érdekében állandó felnőtt kontroll biztosított.
- Megfelelő viselkedéskultúrát, szokás, - szabályrendet alakítunk ki.
- Mindennap - esetleg kétszer is – biztosított a szabadban való tartózkodás.
- Esős időben fedett teraszon légfürdőzünk.
- Nyári melegben élünk a zuhanyzással, kihasználva a víz jótékony hatását (víz és napfényfürdő).
- Lehetőséget adunk a mezítláb történő járásra, sarazásra a homokban, kerékpározásra, rollerezésre, szánkózásra, csúszkálásra, hógolyózásra.
- Biztosítjuk az ismeretszerzéshez kapcsolódó séták, kirándulások mellett a séta és a kirándulás egészségvédelmi szempontjainak érvényesülését, mint pl. fokozatosan felépített túra szervezése, állóképesség fejlesztése.
- Nagycsoportosoknak a nevelési év első felében biztosítjuk a rendszeres úszás lehetőségét
- Figyelembe vesszük a szélsőséges időjárást, légköri viszonyokat (hőség, - szmogriadó).
- Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, ha lehet elkülönítjük, értesítjük a szülőt. A fertőzések elterjedését gyakori szellőztetéssel, fertőtlenítéssel igyekszünk elkerülni.

6.2.10 Egészségügyi vizsgálatok

- Fogbetegségek megelőzésére csoportos látogatást tervezünk fogorvosi rendelőbe, ahol az óvoda fogorvosa vizsgálja a gyermekek fogainak állapotát, szükség szerint szakorvoshoz irányítja
- Fertőző megbetegedés (élősködők megjelenésekor) a védőnői szolgálatot értesítjük, az óvoda védőnőjét kérjük a gyermekek átvizsgálására. Szükség esetén a szülőt értesítjük.
- Fertőző megbetegedések (vírus-, baktériumfertőzés, élősködők) szükség esetén a fertőzés megakadályozására külön intézkedési tervet dolgozunk ki.
- Egészségnevelő programokat, egészségügyi felvilágosító fórumokat szervezünk a szülők részére.

6.3 Az egészséges életmódra nevelés feltételeinek folyamatos alakítása

Adottságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve igyekszünk olyan esztétikus tárgyi környezetet kialakítani, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását.

Óvodánkban biztosítottak a gyermekek egészséges és biztonságos fejlődését szolgáló gyermekek méretéhez igazodó bútorok, berendezési tárgyak. Az eszközök a gyermekek számára egész nap elérhetőek. Kiemelten figyelünk a gyermekek közvetlen környezetének esztétikus elrendezésére.

Az óvodai belső, külső környezete esztétikus, a balesetvédelmi és egészségügyi előírásoknak, megfelelő.

6.3.1 Az óvoda udvara

Egyik legfontosabb fejlesztési tere a gyermekek egészségnevelésének. 2 játszóudvarral rendelkezi az intézmény, mely alkalmas a kisebb- és nagyobb gyermekek mozgásigényének kielégítésére.

- Az udvarok nagyobb része füves terület – ami főként a mozgásos játékok színtere -, de található homokos és szilárd burkolatú rész is. A fák, bokrok a meleg, napsütéses idő esetén is biztosítják az árnyékot.
- A gyermekek szabad mozgását, edzését, változatos tevékenységét a gyermek méretű, több funkciós játékok szolgálják.
- Az udvari játék közben az ivóvíz és a mosdóhasználat biztosított.
- Játéktárolásra külön épület áll rendelkezésre.
- A mozgásfejlesztő, játszóeszközök a gyermeklétszámot figyelembe véve folyamatosan bővülnek. A balesetveszély megelőzése és elhárítása folyamatos.
- Az udvar sportra is alkalmas területein lehetőséget biztosítunk a focira, biciklizésre, irányított mozgásra, különböző versenyjátékokra.
- A játszóudvarok kihasználtsága a nyári időszakban a legintenzívebb, jó idő esetén a reggeli pihenéstől a délutáni pihenésig a tevékenységeket oda szervezzük.

6.3.2 Csoportszobák

A csoportszobák többféle lehetőséget biztosítanak az elkülönített játékokra, mozgásra, az egyes játéktartalomhoz tartozó tevékenységekre (pl. babakonyha, építőszőnyeg, mese-sarok

stb.), ahol szabadon, spontán játszhatnak a gyerekek, a mobil tornaeszközök igény szerinti biztosításával. A helyiségek tágasak, világosak, a természetes és mesterséges megvilágítás jellemzi.

A korszerű mosdó kialakítása minden csoportnak biztosítja az egészséges testápoláshoz szükséges alapvető feltételeket.

6.3.3 Gyermeköltöző

Minden csoportnak külön öltöző része van, a levetett ruhákat a gyermeknek jellel ellátott fogasokon tartjuk.

Házirendünket úgy alakítottuk ki, hogy az messzemenően szolgálja a gyermekek biztonságát. Betartásáért mindannyian felelősek vagyunk. Minden óvodapedagógus a saját csoportjában a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően folyamatosan és alkalmasszerűen szoktatja és neveli a gyermekeket az elvárt magatartásformákra, a veszélyforrások elkerülésére, az eszközök megfelelő használatára.

Az óvoda éves tevékenységtervében megjelenő, minden gyermekcsoportot érintő programok:

IDŐ	TERVEZETT TEVÉKENYSÉG
Szeptember	Részvétel a városi futónapon
Szeptember – Október	Séták, kirándulások
November	Egészség hónapja: Egészségország lakói leszünk
Március– Április – Május	Séták, kirándulások
Május	Ovi rallye (minden gyermek közlekedési eszközzel jön óvodába, a szomszédos téren csoportonként, szervezett formában járhatják a köröket, a részvételtől emléklapot kapnak)
Június – Augusztus	Napfürdőzés, többféle tevékenységet biztosító udvari játék, séta, kirándulás

Novemberben – az egészség hónapjában – Egészségországba látogatunk (kidolgozott 4 hetet felölelő innovációs projekt).

Minden héten a témával összefüggő tevékenységet végzünk a projekttervezés elvei figyelembe tartva.

Amennyiben anyagi lehetőségeink adottak, „Egészséges szülői értekezletet” tartunk, amikor a szülők is ízelítőt, ötleteket kaphatnak az egészséges étkezéshez. Finom, különleges zöldség-és gyümölcsételekkel várjuk őket, melyek otthon is egyszerűen elkészíthetők.

Egészségfejlesztő programunkban kiemelten fontosnak tartjuk a felnőttek példamutatását.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek igényévé válik a tisztálkodás szükséglete
- Önállóan a szokásnak megfelelően mosnak kezet.
- Önállóan szokásnak megfelelően mosnak fogat.
- Önállóan az igényeik szerint fésülködnek.
- Önállóan használja a WC-t
- tisztálkodási eszközök használatában jártas, tudja azok helyét

- Köhögéskor, tüsszentéskor zsebkendőjüket önállóan használják vigyáznak az asztal rendjére, tisztaságára.
- az asztalt önállóan teríti, esztétikusan elhelyezi az edényeket,
- a kulturált étkezési szokásokat ismeri, csukott szájjal rág, ügyel az asztal rendjére, tisztaságára, csendben beszélget,
- Önállóan, megfelelően használják a kanalat, villát, kést.
- természetes testtartással tud az asztal mellett ülni,
- Tudnak önállóan szedni az ételből, önteni a kancsóból, eldöntve, hogy mennyit tudnak elfogyasztani.
- öltözködésben önálló, képes megválasztani a helyes sorrendet, és adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházatot, ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- ruházataira vigyáz, tisztán tartja, rendezetten helyére teszi,
- ügyel az őt körülvevő környezet rendjére, óvja, védi a természetet,
- Kialakul bennük a tiszta, esztétikus környezet igénye és vigyáznak is arra.
- ismeri az időjárás, öltözködés, a táplálkozás és egészségvédelem elemi összefüggéseit, a kapcsolódó szavakat, fogalmakat,
- tiszteletben tartja társai szokásait,
- segít a kisebbeknek, társaiknak a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben
- ismeri az időjárás, öltözködés, a táplálkozás és egészségvédelem elemi összefüggéseit, a kapcsolódó szavakat, fogalmakat,
- megfelelő teherbírással és állóképességgel rendelkezik, szívesen kirándul, mozog.

7. Érzelmi- erkölcsi- és az értékorientált közösségi nevelés

Célunk: a gyermekek szociális érzékenységének, érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességének megalapozása. A mások iránti, tisztelet, megbecsülés, tolerancia fejlesztése. Az együttéléshez, társas érintkezéshez szükséges alapvető szokások, pozitív motivációk kialakítása.

Feladatunk:

- A természeti-emberi-tárgyi környezet szépségeinek, esztétikájának, értékeinek felismertetésével a környező világgal kapcsolatos pozitív töltésű érzelmi viszonyok erősítése, önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- Szociális érzékenység erősítése a „mátság” iránt.
- A környezet cselekvő megismerése és alakítása során a gondoskodás, felelősségvállalás, óvás, védelem igényének megalapozása.
- Fokozottan igaz ez az ingerszegény környezetből érkező gyermekeknél, a hátrányok leküzdése érdekében.
- Az önállóság és a szociálisan elfogadható önértékelés képességeinek megalapozása.
- A nemi identitás kialakulásának támogatása mellett, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a nemi sztereotípiák merevségeinek oldása.
- Óvónő – gyermek, dajka – gyermek, gyermek – gyermek kiegyensúlyozott egészséges kötődésen alapuló, szeretetteljes kapcsolatának alakítása.
- Annak elfogadására, megértésére nevelés, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Ahhoz, hogy céljainkat elérjük, az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése, modellértékű kell, hogy legyen.

Az óvodapedagógusok már az óvodába érkezés előtt, családi környezetben megismerkednek a csoportjukba kerülő gyermekekkel.

Bizalmas kapcsolatot alakítunk ki a szülőkkel, a hatékony együttnevelés, egyéni nevelés érdekében, megismerve ez által a gyermekek egyéni jellemzőit.

Mivel a gyermekek személyiségén belül az érzelmek dominálnak, ezért fontosnak tartjuk a biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes, családi légkör kialakítását.

Már a befogadás pillanatától arra törekszünk, hogy a gyermekeket pozitív érzelmi hatások ériék, megszeressék az óvodai életet. Ennek érdekében lehetővé tesszük, hogy a szülő gyermekével együtt ismerkedjen meg az óvodával, akár hosszabb időn keresztül is, egyéni igény szerint.

Játékos formában gyakoroltatjuk a különböző tevékenységeket, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességét, tempóját.

A családias légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatának alakulását. Mind ehhez szükséges a gazdag, tevékenykedtető élet, ahol a közös élmények biztosítják a gyermekek együttműködését, amely formálja egymáshoz való viszonyukat. A gyermekek pozitív töltésű érzelmi kapcsolatai csak úgy alakulhatnak ki igazán, ha jól érzik magukat a csoportban. Segítjük, támogatjuk a baráti kapcsolatok kialakulását, a másság elfogadását. Nevelésünk alapja a feltétel nélküli szeretet, a szükséges korlátokkal együtt.

Engedjük az érzelmi megnyilvánulások sokféleségének érvényesülését, szem előtt tartva azt az elvet, hogy a pozitív érzelmi megnyilvánulásokat erősítjük, a negatívokat visszatartjuk, fékezzük.

A felnőtt-gyermek kapcsolatnak érzelmileg vezéreltnek kell lennie! Fontos, hogy megértsük a gyermek érzelmeit. Elvárásainkat röviden, egyértelműen, pozitív megerősítőként fogalmazzuk meg, mindig lehetőséget adva a javításra. Lehetőséget biztosítunk a saját érzések elmondására, mások meghallgatására, elfogadására. Kellő odafigyeléssel, kivárással alakítjuk a gyermekek konfliktus megoldó képességét, segítjük értékítéletük alakulását, fejlődését. A gyermekek viselkedéskultúrájának fejlesztése a felnőttek példája, türelme és bátorítása alapján történik. Pozitív érzelmi viszonyban képesek azonosulni azzal az értékrenddel, melyet számukra óvónőjük közvetít. Segítjük a gyermeket a helyzetnek megfelelő kifejezési formák elsajátításában, az udvariassági formák betartásával történő kommunikálásban.

Erősítjük a visszahúzódozó, gátlásos gyermekek önbizalmát. Pozitív tulajdonságaikat közösségi szinten is kiemelve, igyekszünk oldani féltékenységüket, hogy ők is képessé váljanak baráti kapcsolatok kialakítására.

A szocializáció szempontjából különös jelentősége van a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlásának. A közös együttlét, a közösen végzett munka öröme nagyszerű érzés. Erősíti a gyermekek erkölcsi jó tulajdonságait: az együttérzést, segítőkészséget, lelkiismeretességet, önzetlenséget, figyelmességet, őszinteséget, igazmondást. Fejleszti egyben akarataikat, ezen belül önállóságukat, önfegyelmüket, kitartásukat, feladattudatukat, szabálytudatukat. Közös együttlétet csoport- és óvoda egészére vonatkozó szinten is szervezünk.

A gyermekek önmegvalósításának feltétele olyan biztonságot és toleranciát sugárzó közeg, ahol érvényesítheti szükségleteit és jogait. A közösség keretein belül tanulja meg, hogy önérvényesítési törekvéseinek, hol van a társai és az óvónő által elfogadott határa.

A közösségi nevelés során nem csak erkölcsi, akarati tulajdonságokat fejlesztünk, hanem szükségleteket is kialakítunk. Ez magában foglalja az esztétikai élménybefogadást, az esztétikai jelenségek reprodukálásának igényét, és az ember saját megnyilvánulásaival kapcsolatos esztétikai igényességet.

7.1 Nemzeti identitástudat, hazaszeretet, szülőföldhöz kötődés

Óvodai nevelésünkben az értékek védelmére, hagyományok ápolására folyamatosan hangsúlyt fektetünk. Közvetlen- és tágabb környezetünk adottságait kihasználva kirándulunk, múzeumokat látogatunk, élményszerű programjaink pedig segítik a környezetünkben található szépre, jóra való rácsodálkozást. Használjuk környezetünk eszközeit, megismerkedünk környezetünkben élő kiemelkedő, példamutató emberekkel. A cél érdekében használjuk a digitális informálódás lehetőségét is. Nemzeti- és hagyományos ünnepeink méltó megemlékezésére törekedünk.

Programok, tervezett tevékenységek:

- Magyar népmese napja
- Kirándulások a természetbe
- Múzeumlátogatások
- Magyar Kultúra napja
- Nemzeti Ünnepek témahét
- Összetartozás Napja
- Népi játékok, néphagyományok megőrzése tevékenységekbe ágyazottan

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, a felnőttekhez, ezt érzelmeikben, beszédükben, tetteikben is kifejezésre tudják juttatni.
- A kialakult közösségi szokások igényüké válnak.
- Figyelmeztetik egymást a szabályok megszegése esetén.
- Kérés nélkül segítenek egymásnak és a kisebbeknek.

- Szeretettel fogadják a csoportba érkező vendéget.
- A megkezdett tevékenységeket türelmesen képesek befejezni.
- Képesek nyugodtan ülni, meghallgatni egymást és a felnőtteket.
- Szívesen dolgoznak a közösségért.
- Értékelik saját tetteiket, elismerik saját hibájukat.
- Konfliktusos helyzetben tudnak egyezkedni.
- Képesé válnak kívánságaikat módosítani, elhalasztani, ha erre – számukra
- belátható okokból – szükség van.
- Tudnak kezdeményezni.
- Érzelmileg koruknak megfelelően érettek.
- Viselkedésükben megmutatkozik az önfegyelem és az udvariasság.
- Vegyék észre környezetük szépségeit, óvják, védjék azt

8. Értelmi nevelés, fejlesztés

Célunk:

A gyermekek spontán- és tervezetten szerzett tapasztalatainak rendszerezése, célirányos bővítése és feldolgozása során az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése. Érzelmi indíttatású, játékos, mozgásos tevékenységeken keresztül, sokszínű tapasztalatszerzéssel a természeti –emberi - tárgyi környezet iránti érdeklődés felkeltése, személyiségfejlődésük differenciált segítése.

Feladatunk:

- A gyermek természetes kíváncsiságára építve felhasználható ismeretek, tudásanyag biztosítása rendszerszerű látásmóddal.
- Folyamatosan szerzett ismereteik rendszerezése, célirányos bővítése, az óvodai nevelés sajátos módszereivel.
- A gyermekek önálló gondolkodásra nevelése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- A jártasságok, készségek, szokások alakítása.
- Az egyéni világnézet alapjainak lerakása élet közeli, korszerű ismeretek közlésével,
- Alkalmazható, teljesítményképes ismeretek elsajátítása,

- Tájékozódási képesség fejlesztése.

Az óvodai élet folyamatában a gyermekekben megkezdődik, majd egyre jobban erősödik egyes készségek alakulása. Felkeltjük érdeklődésüket, az őket körülvevő világ iránt, felébresztjük bennük a felismerés, megismerés vágyát, a gondolkodás örömét.

A gyermekek kíváncsiságára, érzelmeire, érdeklődésére, felismerési, megismerési vágyára épülő élményszerű tapasztalatszerzéssel tesszük lehetővé, hogy minél több ismeretet, közvetlen tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő szűkebb-tágabb környezetükről. A környezet megismerése segíti őket abban, hogy jól tájékozódjanak, biztonsággal mozogjanak a körülöttük lévő világban.

A megszerzett ismeretek, tapasztalatok átélése, feldolgozása, problémahelyzet elé állítja a gyermekeket. A problémák megoldása segíti az egyszerű gondolkodási műveletek kibontakoztatását, a logikus gondolkodás, problémamegoldó képesség fejlődését. Így az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, valamint a kreativitás szintjét minden gyermek a tőle telhető legmagasabb fokon sajátítja el.

Az önmegvalósításhoz szükséges eszközök biztosításával segítjük a gyermekeket, hogy gondolataikat megjeleníthessék.

A tehetséges gyermekek egyéni fejlesztését a terhelés fokozatos emelésével, továbbá azoknak a lehetőségeknek a megteremtésével végezzük, amelyben a gyermek tehetsége kibontakozhat és fejlődhet.

Az óvodába lépéstől folyamatosan szerzünk információkat megfigyeléssel, méréssel a gyermekek képességeiről. Az így szerzett adatokra támaszkodva határozzuk meg azokat a képességfejlesztő módszereket, melyek segíteni tudják a gyermekek differenciált személyiségfejlesztését.

Az értelmi képességek alakításának folyamatában a gyermekcsoportok összetétele, körülményei, a fejlődés tendenciája csoportonként más és más megfontolásokat és eljárásokat tesz szükségessé.

Az óvodai élet keretei közti tevékenységek – játék, vers, mese, ének, zene, énekes játék, gyermektánc, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, mozgás, külső világ tevékeny megismerése, munka jellegű tevékenységek, a tevékenységekben megvalósuló tanulás - lehetőségét kihasználva segítjük a gyermek értelmi képességeinek fejlődését.

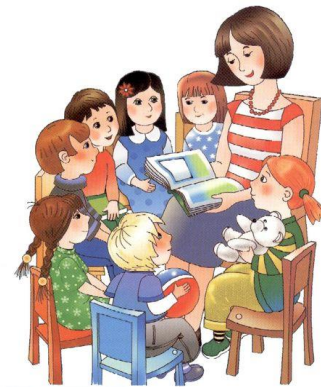
A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Az egyszerűbb feladatokat megérti.
- Feladatai végrehajtásában kitartó.
- Kialakul a figyelem összpontosításra való képesség, a szándékos figyelem, melynek időtartama életkorának megfelelő.
- Élvezi a tapasztalatszerző tevékenységeket, él benne a tanulás iránti vágy.
- A részképesség - zavaros gyermek időben megfelelő szakemberhez kerül.
- Egyszerű gondolkodási műveleteket alkalmazni tud.
- Az ismereteket emlékezetben tartja, felidézi.
- A tehetséges gyermek megtalálja kiemelkedő képességének megfelelő tevékenységet.
- Az érzékelés, észlelés egyre pontosabbá válik.
- Megjelenik a reprodukív emlékezet.
- Jellemzővé válik a problémamegoldó és kreatív gondolkodás.

9. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében

jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermekkérdések támogatására, és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az anyanyelv a gyermeki tevékenységektől és az egyes képességterületektől elválaszthatatlan. A beszéd az alapvető feltétele a gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek közötti kapcsolatteremtésnek, kooperációnak, kommunikációnak. A gyermeki tevékenységekben történő fejlesztés folyamatos, átfogó lehetőséget ad a gyermek anyanyelvi fejlesztésére.

Célunk:

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- Az óvodás gyermekek nyelvi fejlődésének eredményes befolyásolása, beszédképességük gondozása, szókincsük, kifejezőképességük fejlesztése.
- A gyermekek együttműködési és érintkezési képességeinek alakítása, személyiségfejlődésük segítése.
- Élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermekek nevelése.
- A három-hét éves gyermekek beszédészlelésének, beszédmegértésének fejlesztése változatos módszerekkel, anyanyelvi játékokkal, különböző tevékenységformákban
- Spontán beszédhelyzetekkel beszédaktivitásuk fokozása
- Nyelvi és kommunikációs képességeik kibontakoztatása

Az anyanyelvi nevelés óvodapedagógusi feladata kiemelt, nem korlátozódik egy tevékenységre, hanem az óvodai élet minden területét átszövi, az óvodapedagógus minden verbális és nonverbális megnyilatkozása minta a gyermek számára. A pedagógus kommunikál, információt közvetít magáról, a mondanivalójáról, a világról szavakkal, gesztusokkal, mimikával a szövegprozódiai eszközökkel, öltözkéssel, a térközsabályozással

Feladatunk:

- A gyermeknyelv ápolása a személyes mintaértékű példa óvodapedagógusaink mindennemű megnyilatkozásában.
- *Szókincsbővítés tervezése*
- Érdeklődésünk kifejezése őszinte odafordulással a gyermekek mondanivalója iránt.
- A jól artikuláló, választékosan beszélő környezet megteremtése, mely a gyermekek fejlődését pozitívan befolyásolja.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció terén.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- Képessé tenni a gyermekeket a feljük áramló verbális és metakommunikációs információk befogadására, megértésére,

- Képesé tenni őket arra, hogy saját érzelmeiket, gondolataikat szóban pontosan és hatásosan ki tudják fejezni és eközben a beszédszituációhoz és a kommunikációs partnerhez is igazodni tudjanak.

A fejlesztés tartalma irányul:

- a gyermeki beszédkedv fenntartására,
- a gyermek közléseinek meghallgatására,
- a gyermekek kérdéseinek érvényesülésére,
- a válaszok meghallgatására, igénylésére,
- az intellektuális érzelmek és képességek alakítására, meghitt beszélgetésekkel, az érzelmeket, gondolatokat kifejező szavakkal, mondatokkal, metakommunikatív eszközökkel.

Beszélgető-kör

Napjainkban a gyermekek egyre erősebben igénylik az odafordulást, a rájuk figyelmet, a kifejező beszélgetéseket. A „kibeszélés”, a „kimondás” ösztönzése segítheti az alig ismert, nehezen nevelhetővé váló gyermek megismerését.

A beszélgető-kör a nap folyamán bármikor kialakítható, kezdeményezhető az óvodapedagógus által, mely lehet:

- a tevékenységek kísérője,
- a pedagógiai szituációk közös megoldását kereső technika,
- a gyermekek érdeklődésének, szükségleteinek, vágyainak, tapasztalatainak
- kifejező eszköze
- célirányosan kezdeményezett módszer, a beszélgetés (beszélgettetés) eszközével,
- a gyermeki gondolkodás – alkotóképesség – kreativitás kifejezője.

Az anyanyelvi nevelés szerves része a nevelési folyamatnak, nem szigetelhető el a nevelés egyetlen területétől sem.

A beszédfejlődés legoptimálisabb színterének a játékot tekintjük, mert a játék során kialakult oldott légkör feloldja a gyermekekben a beszédgátlást, ezáltal kommunikatív kapcsolatba kerülnek egymással és a felnőttekkel. A jókedvű játéksituációkban újabb és újabb szavakkal és kifejezésekkel gazdagodik szókincsük, fokozódik beszédkedvük, jelentősen javul beszédértésük.

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvónő szerepvállalásai modellértékűek a szókapcsolatok, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, mimika, gesztus tekintetében.

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játékok. Az óvoda tartalommal gazdag élete, a szóbeli közlést kiváltó derűs, nyugodt légköre alapja az anyanyelvi nevelésnek.

A versen, mesén keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangzójelzést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, megfelelő artikulációja.

A bábjátékban, dramatikus játékokban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket, a mesékből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg.

A feladatok megvalósítása folyamán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, gondolkodásának, önkifejezésének legfőbb eszközévé válik. A beszéd által gazdagodnak ismeretei, növekszik tájékozottsága, biztonságérzete, bátorsága. A helyes és szép beszéd előkészíti a gyermeket irodalmi élmények befogadására, fejleszti esztétikai érzékét, mélyíti érzelmeit, kulturált magatartásának elemévé válik.

A mese-vers mellett, a sok közös élmény, tapasztalatszerzés is lehetőséget ad a gyermek-óvónő közötti személyes beszélgetésekre. Az óvónő figyel a gyermek minden mondanivalójára, hogy tudjon válaszolni a feltett kérdésekre. A kérdés-felelet helyzetekben fejlődik a gyermekek kifejezőkészsége, beszédfigyelmé, beszéd megértése.

Az óvónő észleli, feltárja a gyermekek beszédzavarait, keresi azok okait, törekszik megszüntetésükre, szükség esetén logopédiai fejlesztést kér. A nevelőmunkában ez nagy tapintatot igénylő feladat, amely beépül a mindennapi tevékenységek rendszerébe.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek beszéde legyen összefüggő, elbeszélésük folyamatos.
- Ismerjék a használt szavak tartalmát.
- Gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthetően tudják kifejezni.
- A létrejött beszédhelyzetekben jól érthető, megfelelő hanglejtésű, hangerejű és sebességű legyen a beszédük.
- Alakuljon ki beszédfigyelmük.
- Szabadon fejezzék ki önmagukat.

- Figyelmesen hallgassák meg a felnőttek, a gyermektársak közléseit,
- Értsék meg a környezetükben élők verbális és metakommunikációs jelzéseit,
- Ejtsék tisztán a magán és mássalhangzókat,
- Beszéljenek érthetően,
- Folyamatosan kommunikáljanak,
- Gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni,
- Minden szófajt használjanak a beszédben, alkossanak változatos mondat szerkezeteket, mondatfajtaikat.

10. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

„A játék a gyermek útja a világ megismerése felé, melyben él, és melyet megváltoztatni hivatott.” (Gorkij)

10.1 Képességfejlesztés játékban

Játék során fejleszthető főbb területek:

- Verbális képességek
- Mozgásos képességek
- Értelmi képességek, tájékozottsági szint
- Megfigyelőképességek
- Emlékezet, felidézés képessége
- Feladattudat, feladattartás, kitartás, elmélyültség
- Szociális képességek

Célunk:

- A gyermekek rendszeres örömforrásának biztosítása.
- Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak, ötleteinek kibontakoztatása, személyiségük, képességeik, erkölcsi érzékük fejlődésének elősegítése.
- az óvodás gyermek az adott életszakasznak legjobban megfelelő tevékenységi formákat gyakorolhassa, így a játéktevékenység az ismeretszerzés széles bázisát jelenti. A játék az élménypedagógia legfontosabb eszköze óvodáskorban.

Feladatunk:

- A játékhoz szükséges feltételek megteremtése.
- Biztonságos, derűs, szeretetteljes légkör biztosítása
- Állandó- és ideiglenes játszóhelyek kialakítása
- A játékfajták tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- Az élményszerzés lehetőségének, a játéktevékenység színessé, változatossá tételének elősegítése.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- A játékhoz szükséges, a gyermeki fantázia kibontakoztatását segítő anyagok, eszközök folyamatos biztosítása.
- Alkotó, játékos légkört biztosítása, ahol a gyermek szabadon dönthet, milyen eszközökkel, hol jeleníti meg azokat a témákat, amelyek felmerülnek benne. (Csak annyi szabályt vezetünk be a csoportba, mely feltétlenül szükséges.)
- A csoport elrendezésének motiváló kialakítása, hogy a gyermekek bátran vihessék az eszközöket, elképzeléseik szerint, hogy legyen lehetőség „kuckó” kialakítására, legyen helye a bábozásnak és dramatizálásnak. A hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedésének támogatása a játékban.

Az óvoda gyermek legfejlesztőbb tevékenysége, aktivitásának legfőbb területe, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze a játék.

A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad elvű folyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. Általa ismerkedik a világgal, gyakorolja azokat a tevékenységi formákat, amelyek nélkülözhetetlenek egyenletes fejlődéséhez.

Ebben az életszakaszban a gyermekek egész napját a játéktevékenység határozza meg, itt zajlik tapasztalataik, ismereteik, élményeik feldolgozása.

A játék önként vállalt, szabad, örömteli tevékenység, amely hat a gyermek szinte valamennyi pszichés, motoros és szociális személyiségkomponensére.

Felfedező hajlama, kíváncsisága, tevékenységi vágya, a felnőtthez való hasonlítás igénye, szocializációs indítékai a pszichikus szükséglet rangjára emelik a játékot.

A játékban minden lehetséges. Motivuma az öröm, a bánat, a kaland feszültsége, a kommunikáció igénye, nyugtat és felhevít, az egyedüllét védő illúzióját adja, ugyanakkor társat közvetít, lehetővé teszi, hogy segítségével a gyermek megismerje a világot.

A játék a gyermekek közötti együttműködésre épül. Az óvodában az együtt játszás segíti a gyermeki szocializációt.

Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A nevelés, ismeretszerzés folyamatában a játékot olyan lehetőségnek tekintjük, amelynek tudatos érvényesítése, fejlesztése, a játék formáinak és tartalmának gazdagítása a gyermekek személyiségformálását eredményezi.

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal a játék tartalmát gazdagítják. Lehetővé tesszük, hogy a családban, óvodában, tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék. Segítjük, hogy még inkább megismerjék környezetüket, részesei legyenek az eseményeknek (pl. orvosi rendelő, szüret, kirándulás az állatkertbe stb.).

A természeti környezet megismerésében a gyermeki kreativitást a problémaérzékenység, a felfedezés jelenti. Így a velünk élő környezet könnyen nyitott könyvvé válik a gyermek számára. Miközben kíváncsisága érdeklődéssé mélyül, játékában és apró felfedezéseiben feltárja a körülötte lévő világot, megtanul abban tájékozódni.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

10.1.1 Az óvónő játéksegítő módszerei

Nyugodt játéktevékenység esetén, vagy ha a gyermekek problémamegoldóak, az óvónő játékirányítása követő, szemlélő, hagyva a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - az óvónő *játékkezdeményező*,

modellnyújtó játszótárs. Ebben a helyzetben is támogató, engedő és elfogadó. Segít azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

A *játék irányítása* a játék alapfeltételeinek biztosításán kívül azt jelenti, hogy az óvónő *segít* a játék során a valóság minél gazdagabb újra alkotásában, valós élethelyzetek, kapcsolatok minél többoldalú vagy elmélyültebb megteremtésében, érzelmeik kibontakoztatásában, gondolataik kifejtésében, tapasztalataik érvényre juttatásában.

10.1.2 A játékirányítás általános elvei

Az irányítás közvetett, tapintatos legyen.

Az óvodapedagógus a feltételeket teremtsen meg elsősorban, a hangsúly az ismeretbővítő, élményeket kísérő pozitív érzelmek alakításában van.

A konfliktusok megoldásában elsősorban az önállóságot kell biztosítani,

Az óvodapedagógus is szeressen játszani!

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga óvodánkban!

10.1.3 A gyermek fejlődését elősegítő játékfajták

- **Gyakorlójáték:** (játékeszközök, formák alaposabb megismerésére szolgál. Örömteli mozgásból álló tevékenység, egy készség gyakorlásának örömeért. Ismétléses cselekvések közben anyagok, eszközök megismerésére. Szöveg, dallam, mozgás, ismétlő játékok (Pl. Pötyi játék, építés rombolás, gyöngyfűzés)
- **Szerepjáték:** (Lényeges sajátossága az utánzás, vagyis a gyermek a felnőtt szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között képzeletük segítségével újra alkotják, kiegészítik. A játék során használt játékeszköz gyakran szimbolizál valamit. Motivációja a felnőtthöz való, hasonlítás és az önállósodási törekvés. Az ellentmondás feloldása a játékos tevékenységben, a játékban válik lehetségessé. A gyermek játékának témáját élmény anyagából meríti. Ezek az élmények elsősorban közvetlenül, cselekvő módon átélt események, mint pl. az orvosos, boltos, vagy közlekedési játék, de megjeleníti azokat a helyzeteket is, amelyet mások elbeszéléseiből, mesékből, televízióból közvetett módon ismert meg. A szerepjáték a valóság megismerésének egyik, eszköze.
A játék tartalmában a gyermek megismétli a valóságot, utánoz, amelyben a reális elemek kétféle módon jelenhetnek meg: pontosságra törekedve, vagy módosított, átalakított formában (mely lehet kompenzáló jellegű, feszültséget csökkentő)

- **Barkácsolás:** (Az óvodás szívesen barkácsol. Már a kiscsoportos felragasztja a kivágott figurát a megjelölt helyre, tépéssel elkészíti a tárgyat. A négy-öt éves gyermek képes egyszerű papírhajtogatásra (pl. repülő, forgó) vagy képes elemek összeragasztásával különböző játékeszközöket létrehozni (pl. bababútor). A barkácsolás igazán a nagycsoportban válik a játéktevékenység részévé, kiegészítőjévé. A gyermek rájön, hogy játéka élménydúsabb, gazdagabb lesz, ha egy-egy újabb eszközzel kiegészítik.)
- **Konstruáló játék:** (kockából, más játékelemből, anyagokból 'építményeket és különféle egyéb tárgyakat alkotnak, szerkesztenek - konstruálnak A játék feszültsége, a konstruálás kíváncsiságából fakad, az elvégzett tevékenység során létre jött feszültség csökkenésből pedig a játék öröme. Pedagógiai értéke: kreativitásra nevel, melynek velejárója a megfigyelés, az emlékezés, a képzelet, a problémamegoldás, az esztétikai érzék, és a manualitás fejlesztése)
- **Bábozás:** (minden olyan tárgy segítségével, melynek mozgatásával az életre kel, szerepet játszik, megpróbál kifejezni valamit)
- **Dramatizálás:** (lehetnek: érzékeket finomító-, megőrző-újra teremtető-, erőgyűjtő-figyelem összpontosító-, üzenetváltó-, rögtönző játékok, közös dramatizálás, alkalmazott drámajátékok)
- **Szabályjáték:** (Ahhoz, hogy a játékot jelentő szabályoknak meg tudjon felelni a gyermek, szükséges. hogy a cél érdekében bizonyos szabályoknak alárendelje viselkedését, képes legyen fogalmi gondolkodásra, amely a szabályok megértésének alapját jelenti, tudjon együttműködni. A szabály játék jelentős része mozgáshoz, cselekvéshez kötött (pl. "fogócska" -"bújócska", sörverseny, népi daljátékok), de játsszák a logikai értelmet igénylő szabály játékokat is (pl. társasjáték, barkochba). Lényege a szabály betartása. Jellemzője, hogy a játék öröme nem a funkció gyakorlásából, hanem a szabály szigorú betartásából fakad. Továbbá, hogy a belső feszültség, amely a játék során egyre nő, illetve a megnyugvás, mely a játék befejeztével jelentkezik. Követelménye, hogy a szabály betartása igényeljen figyelmet, esetleg erőfeszítést, de érthető és teljesíthető legyen minden, a játékban résztvevő gyermek számára.

Fajtái:

mozgásos játék (Pl. sportverseny)

dalos, népi játék (Pl. „bújj, bújj zöldág...”)

értelemfejlesztő játék (Pl. memória-játék)

- **Udvari játék:** (A gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeli kibontakozását szolgálja. Tovább formálódnak a gyermekek társas kapcsolatai. A nagymozgások fejlesztő gyakorlatainak kiváló színtere, de lehetőséget biztosítunk kuckók, kunyhók, játékszigetek kialakítására is akár egyéni igényt kielégítve. Építés, alkotás, kreativitás folyamatos kísérője udvari játékunknak.

Az óvoda területén kívül is adódhat hely a játékra, mely lehetőséget kihasználjuk a közeli parkban, játszótéren, kirándulások alkalmával, erdőben, réteken.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyerekek képesek a környezetükben megfigyelt, tapasztalt jelenségeket feldolgozni és újra alkotni.
- Képesek több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkeznek a szerepjáték.
- Egyszerűbb kiegészítő eszközöket önállóan is készítenek, játékukban felhasználják.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, elbábozzák.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Képesek bonyolult építményeket kreálni.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által támasztott viselkedés-szabályok.
- Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolását.
- Játékuk kreatív, tudnak kitartóan, elmélyülten konstrukciós és társas játékkal játszani.
- Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről.
- Társaikkal a játék során cselekvéseiket összehangolják.
- Jellemzővé válik a derűs, félelemmentes, kiegyensúlyozott, szívesen végzett közösségi játék megjelenése tevékenységükben.

10.2 Munka – munkajellegű tevékenységek

Célunk:

- A környezet megismerése során, szervezett tevékenységek gyakorlásán keresztül a munkajellegű tevékenységek megszerettetése, az elvégzett munka megbecsülésére nevelés, ezáltal a gyermek egész személyiségének alakítása, fejlesztése.
- A gyermekek tapasztalatokat és ismereteket szereznek, a társadalmi környezetből aktív cselekvésen keresztül, így személyiségük fejlődik,
- A gyermekek érezzék, hogy fontos az általuk elvégzett munka, ami fáradtságot, kitartást igényel tőlük, de benne rejlik az elvégzett munka öröme,
- A munkavégzés során gyakorolják a szociális és verbális képességeiket
- Ismerjék meg a munkaszervezés menetét.

A gyerekek munkatevékenységét fontos nevelési eszköznek tekintjük. A munka külső szükségességből motivált, felelősséggel jár, végeredménye hasznos, szükséges, amelyet a gyerekek tapasztalat útján fedeznek fel. Szívesen azonosulnak a munka céljával, természetesnek tartják, élvezik az elért eredményeket.

A gyerekek sokszínű tapasztalatot szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról. A munka az óvodáskor végéig aktív, célra irányuló tevékenység. Többnyire külső irányítással folyik, a gyermektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli.

Tevékenységük során megismerkednek az anyagokkal, tárgyakkal, eszközökkel, szabályokkal. Fejlődik kommunikációs, manuális készségük, megszokják a tudatos tevékenységet.

Törekszünk arra, hogy a munka a gyermek számára ne legyen megerőltető, és igazodjon életkorához, testi fejlettségéhez, adottságaihoz. A figyelemmel kísért, megdicsért munka mindig örömet, ösztönzést jelent.

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A munka segít abban, hogy a gyerekek meg tudják oldani a mindennapokból adódó problémákat, átéljék, hogy környezetük megváltoztatható és maguk is képesek értéket teremteni. A munkavégzés közben formálódnak és egyre pontosabbá válnak a munkához szükséges készségeik. Természetes módon alakul gyermekeink szociális magatartása, társas kapcsolatai.

Feladatunk:

- A gyermekek életkorához testi adottságaihoz, fejlettségéhez igazodó lehetőségek biztosítása olyan munkák végzésére, amelyek fejlesztik a képességeiket, gazdagítják személyiségüket!
- A munka hasznosságának, szükségességének felfedeztetése tapasztalatok útján.
- A munkavégzéshez való pozitív hozzáállás erősítése.
- Tartalmilag gazdag, változatos feladatok biztosítása.
- Balesetvédelmi, higiéniai szabályok tudatosítása.
- A munkavégzéshez szükséges nyugodt légkör biztosítása.
- Megfelelő munkaeszközök biztosítása.
- Az eszközök helyes és célszerű használatának elsajátíttatása.
- A differenciálás elvének érvényesítése a munkafajták mennyiségének figyelembevételével Fokozatosan vezetjük be a különböző munkafajtákat, s közben figyelembe vesszük az egyéni képességeket.
- Az életkoruknak megfelelő, változatos munkalehetőségeket biztosítunk, lehetővé tesszük, hogy megismerjék a különböző munkaeszközök használatát, motiváljuk a gyerekeket azok kipróbálására.
- Az „én csináltam”, „mi csináltuk” sikerélmény átélésének elősegítése.
- Segítünk a gyermekeknek megkülönböztetni a játékot és a munkát, bár a munka játékossága megmarad.
- Rávilágítunk az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeire, az elvégzett feladat jelentőségére.
- Megtanítjuk a gyermekeknek, hogy az elvégzett munkáért elismerés jár (dicséret).
- Észre vesszük és rámutatunk az óvodai élet bármely tevékenységben a munkavégzés lehetőségére.

- Ösztönözzük a gyermekeket arra, hogy önként vállaljanak feladatokat. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van és testi épségüket nem veszélyezteti.
- A munkavégzés során biztosítjuk az önállóságot, felhasználjuk önkéntességüket, nyitottságukat, megismerési vágyukat, aktivitásukat.
- Az életkoruknak megfelelő, változatos munkalehetőségeket biztosítunk, lehetővé tesszük, hogy megismerjék a különböző munkaeszközök használatát, motiváljuk a gyerekeket azok kipróbálására.
- Azokat a munkatevékenységeket, amelyek elvégzésére a gyerekek önállóan is képesek, nem végezzük el helyettük.
- A napirendben elegendő időt biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően végezhesék el feladataikat.
- Munka jellegű tevékenység elvégzése után az eredményt tudatosítjuk, megláttatjuk, elismerjük és óvjuk, rámutatunk, hogy értéket képeztünk.
- A munkavégzés értékelését folyamatosan, konkrétan és reálisan végezzük.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében előtérbe helyezzük a személyes példaadást és a pontosan megfogalmazott utasításokat, figyelünk, hogy az eszközök mindig a rendelkezésükre álljanak így, ha igénylik, szabadon tevékenykedjenek. Az elvégzendő munka során folyamatosan segítjük, javítjuk, dicsérjük a gyermeket, arra serkentve, hogy legközelebb a feladatot önállóan végezze el – ezzel alakítjuk felelősségtudatát.
- A munkatevékenységeket felhasználjuk az anyanyelv fejlesztésére is: spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák, udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérdés, buzdítás, dicséret verbális kifejezéseinek gyakorlása és a munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

A különböző munkafajták:

- önkiszolgálás,
- naposság,
- a gyermek önmaga személyével kapcsolatos munkák,
- a csoport érdekében elvégzett munkák,
- egyéni megbízatások.

- segítségnyújtás az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársaknak,
- az élő környezet rendszeres gondozása, udvaron végzett kerti munka (faleveleket gereblyéznek; gondoskodnak a madarak etetéséről, havat sepernek, lapátolnak)
- önálló tevékenységként végzett, önként vállalt alkalmi megbízatások,
- csoport hagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődés, dekoráció készítés, díszítés stb.)

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Képesek az önkiszolgálásra. Az önkiszolgáló tevékenységre fordított idő fejlettségük növekedésével folyamatosan csökken.
- Örömmel segítenek társaiknak és a felnőtteknek.
- Az elvállalt, illetve rábízott feladatokat kitartóan, önállóan végzik.
- Munkájukban felelősségteljesek, céltudatosak, pontosak.
- Képesek az együttműködésre, munkamegosztásra, társaik igényeinek figyelembevételére.
- A munkát és a munka eredményét megbecsülik.
- Örömmel vállalnak a közösségért feladatokat.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és az állatok gondozásában.
- Szeretnek meglepetést készíteni fiatalabb társaiknak, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak és az óvodát segítő felnőtteknek.
- Pontosan megértik mit várnak el tőlük és azt önállóan teljesítik.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek.
- Bonyolultabb feladatok szervezésében önállóan vesznek részt.
- A környezet rendjének megőrzése érdekében ügyelnek és segítenek annak tisztán tartásában.
- Munkajellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

10.3 Verselés, mesélés

A mindennapos mesélés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme

Az irodalmi nevelés esztétikai jellegű tevékenység:

- a gyermek átéli a mesehallgatás intimitását,
- belső képalkotásra készítet,
- feszültségkeltő- feszültség oldó hatása van,
- mesealkotás, mesemondás örömszerző élményét nyújtja,
- nyelvi játékokból fakadó ritmus-és hangzóélmény kíséri,
- megteremti a természet megbecsüléséhez elengedhetetlen érzelmi alapot, ezáltal hozzájárul a természetszerető felnőtté váláshoz.

Az irodalom az óvodás életkorban olyan nélkülözhetetlen tevékenysége a gyermeknek, mint a játék, hisz ugyanazon belső szükségletből fakad. A gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

Célunk:

- gyermekeink érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődésének segítése az anyanyelv közegén át, meseélményekkel és a versek, mondókák zeneiségével,
- az irodalmi ízlés befolyásolása,
- esztétikai fogékonyság felébresztése,
- pozitív személyiségjegyek alakítása,
- helyes én-kép formálása,
- anyanyelv megalapozása,
- a környezethez, természethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása

Feladatunk:

- Változatos irodalmi élmények közvetítése
- Kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi- stilisztikai eszközeinek kihasználása
- A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése
- A saját vers és mesealkotás megalapozása
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése

- Az anyanyelv gazdagságának megismertetése, ápolása
- Az anyanyelv és szülőföld szeretetére nevelés
- A beszédészlelés, megértés, reprodukció fejlesztése
- Helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése
- Klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett (a csoportösszetétel figyelembevételével) a mese, vers anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása

Anyag kiválasztásának szempontjai:

A vers és mese közege a nyelv, ezért lényeges, hogy csak nyelvileg tiszta és értékes mondókákat, dúdolókat, verseket és meséket mondunk gyermekeinknek.

A verseknél a hangulat, terjedelem, a hozzá tartozó játék, a ritmus változatosságát meghatározónak tartjuk. A mese kiválasztását a terjedelem, a motívumgazdaság, az epizódok összetettsége, a szerkezeti bonyolultság alapján döntjük el, pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság érvényesítése mellett.

3-4 évesek versanyagát népi mondókákból, és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

A 4-5 éves korú gyermekek meséi már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek a vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az 5-6-8 éves kor a mesehallgatás igazi ideje. A gyermekek mesetárába az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken kívül beépülnek a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. A versanyag gazdagodik a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismerkednek olyan közmondásokkal, amelyeket a

környezet gyakran hangoztat. Tervezünk lírai hangvételi verseket, mert a gyermekek már ebben a korban is megérik a költői képek kifejező erejét.

Lehetőséget biztosítunk a gyerekeknek a természeti jelenségek, tárgyak apró csodáinak, szépségének felfedezésére, hangulatának átélésére. A megfigyelt eseményhez tartalmilag kapcsolódó vers, vagy mese elmondásával fokozhatjuk az érzelmi hatást. Az irodalmi művek hozzájárulnak közvetetten a természet megbecsüléséhez, szeretetéhez, hozzásegítenek a természetszerető felnőtté váláshoz.

Az óvodapedagógus

- ügyel arra, hogy az irodalmi alkotás a saját csoportjának szóljon,
- figyelembe veszi a gyermekek otthoni szokásait, családi hagyományait,
- törekszik a komplexitásra,
- a mű eszmei mondanivalójával, hangulatával segíti-e a gyermeki személyiség fejlődését.

Eszközhasználat

Alapelvünk a színvonal, minőség és a mértékletesség összhangja. Akkor használjuk, ha valóban gazdagabb lesz általa az élmény. Elsősorban a bábozás és dramatizálás során alkalmazzuk.

Motiváció

Az irodalmi tevékenységek előtti motiválások csoportonként változhatnak, de céljuk minden esetben ugyanaz:

- ráhangolnak az élményre,
- a várakozás jóleső feszültségét kelti,
- lecsendesíti a még mozgásban levőket,
- felidézi az előző alkalmak pozitív élményét.

A vers és mesemondást az óvodapedagógus a spontán adódó helyzetekre, a kedvező körülmények kivárására, illetve azok előidézésére építi.

Mondókákhoz, vershez fontosabb az alkalomszerűség: bármikor elkezdhető, befejezhető.

Lényeges feltétele óvodánkban a mesélésnek a külső körülmények elrendezettsége, a közös együttlét intimitása („meseszőnyeg”, mesepárna, gyertya, meseláda).

A feldolgozás módjai:

- a nap folyamán bármikor,
- bábball, eszközzel paraván mögött, mesesarokban,
- interaktív módon a gyermeket a mesébe bevonva, pl. párbeszédes részeknél,
- némajátékkal,
- szereplőket választva az önkéntesség figyelembevételével dramatizálás, bábozás,
- alvás előtti mese (olvasva)
- az éppen aktuális verseket, mondókákat a csoport elé kiakasztva a szülők számára elérhetővé tesszük.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek várják, kérik, szívesen és figyelmesen hallgatják a meséket, verseket.
- Vannak kedvenc meséik, mesehőseik.
- Maguk is szívesen mesélnek, verselnek.
- Tudnak tiszta kiejtéssel, a ritmus és a vers hangulatát érzékeltetve mondókákat, verseket emlékezetből felidézni.
- Szeretnek könyveket nézegetni, beszélgetéseket kezdeményeznek a képekről.
- Önmaguk kezdeményeznek dramatizálást, bábozást.
- Képesek mesealakokat, szituációkat megjeleníteni bábozással, dramatizálással.
- Felnőtt által megkezdett mesét kiegészítenek, befejeznek.
- Képesek a helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések megjelenítésére.
- Olyan szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra gondolataik megfelelő kifejezését.

10.4 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„Mélyebb zenei műveltség mindig csak ott fejlődik ki, ahol ének volt az alapja.” (Kodály Zoltán)

Az ének felszabadít, bátorít, figyelemre szoktat, megmozgatja a gyermekeket, érzelmekre hat, fejleszti a közösségi érzést. Az emberi hang a mindenkinek hozzáférhető ingyenes és mégis legszebb hangszer.

Célunk:

- a közös éneklés, játék örömeinek megéreztetése
- a zene megszerettetése, a befogadására való képesség megalapozása
- zenei anyanyelvünk ápolása
- esztétikai, zenei ízlés és mozgáskultúra fejlesztése
- játékos zenei alkotókedv, kreativitás felébresztése
- zenei hallás, emlékezet, ritmusérzék fejlesztése

Feladatunk:

- A felhasznált zenei anyag igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-8 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása
- A különböző zenei készségek, képességek fejlesztése

(metrumérzék, ritmusérzék, hangmagasság, dallam- és hangszínérzék, belső hallás, intonációs készség, hangképzés, tonalitás érzék, zenei memória, zenei improvizációs készség, érzelmek, hangulatok kifejezése a zenében)

Anyag kiválasztás szempontjai:

Az ének-zenei nevelés anyagát, a mondókákat és az énekes játékokat a magyar gyermekjáték-hagyomány anyagából merítjük. Felhasználunk még művészeti értékű, a magyar népzenei sajátosságokra épülő komponált gyermekdalokat is.

Feladatunk olyan mondókák, gyermekdalok összeállítása, ahol a mozgás, a ritmus, a dallam és a szöveg globális élményt nyújtanak gyermekeink számára.

A 3-4 éves korú gyermekek elsősorban olyan ölbeli játékokat ismernek meg, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Ezek között van arc-, kéz-, ujj-, és lovagoltató játék is. A szeretet-kapcsolat a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme, a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény.

A kicsik egyszerű 4-5 hangból álló olyan énekes játékokat ismernek meg, amelyek játéka álló helyzetben játékos mozdulatokkal eljátszható. A gyermekek mindössze egy-két komponált gyermekdalt tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A 4-5 éves gyermekek számára az óvónő még mindig örömet szerez azzal, hogy az ölébe, vagy a térdére ülteti őket, és tanítgatja a játékos mozdulatokat.

Ők már képesek arra, hogy olyan énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszthető. Megismerkednek a csigavonal, hullámvonal, és a szerepcsere épülő játékokkal. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa is. Az óvónő az alkalmi dalokat úgy választja ki, hogy azokhoz utánpótló mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

Az 5-6-8 éves korosztály számára a zenehallgatáshoz olyan műveket gyűjt az óvónő, amit maga tud előadni, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az értékes zene iránt. Énekel népdalokat, de megjelennek zenei anyagában más népek dalai, magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene is. Az anyag megválasztásánál figyelembe veszi a nemzeti, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

Az óvodapedagógus:

- figyel a csoportösszetételre, az életkori sajátosságokra,
- figyelembe veszi az otthoni szokásokat, hagyományokat,
- olyan dalanyagot választ, amit nagyon jól tud, és ezáltal kellő élvezettel tudja a gyermeknek átadni,
- az összeválogatásnál ügyel a mondókák, dalos játékok, műdalok arányára.
- zenehallgatáshoz megfelelő ízléssel választ anyagot, mely az óvodást a zene türelmes, figyelmes hallgatására, élvezésére szoktat.

Eszközhasználat

A zenei nevelés során sokféle tárgyi eszközt alkalmazunk.

Ezek akkor vezetnek célhoz, ha a célt nem homályosítják el (a túl színes, túl sok eszköz mellett elsiklik a zene).

Az eszköz legyen egyszerű, ízléses, játékhoz kapcsolódó tárgy, ritmushangszer.

Motiváció

Bármely tevékenység indukálhat egyéni és közös zenélést, éneklést, melyben az óvodapedagógus ösztönözi és erősíti a gyermekek spontán kezdeményezéseit.

Történhet:

- direkt és indirekt módon,
- spontán módon, melyhez bármi aktualitást adhat (játékok, ünnepek, egyéb tevékenységek),
- szándékos módon, ekkor tervezzük, és megteremtjük a feltételeket (hely, hangulat, hangszerek stb.),

A feldolgozás módjai

Az óvoda elsősorban a közös együttes dalok, játékok színtere. Olyan játékoké, ahol a mozgás, a ritmus, a dallam és a szöveg globális élményt nyújt. Csoportos gyakorlás, játék a célszerű, mert az óvodás gyermek így biztonságban érzi magát, felszabadultabban énekel.

A nevelőmunka érdekében megtervezzük az egymásra épülő kötetlen és kötött tevékenységeket. A programunk megadja azt a szabadságot, hogy az életkor, a zenei feladat, és a csoport fejlettsége alapján az óvodapedagógus maga dönthesse el hogy mikor, milyen formában érvényesíti zenei nevelési elképzeléseit, de támogassa a gyermek önfeledt improvizációit, énekeljenek sokat, készítsenek sok érdekes „ütőhangszert”, ápolják a hagyományokat, a gépi zenét megfelelő válogatással és ízléssel használják.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- Gátlások nélkül, egyedül is tudnak énekelni.
- Élvezettel figyelik a zenehallgatás anyagát.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat:
(halk - hangos, lassú - gyors, mély – magas)
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamokat rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

10.5 Rajzolás, mintázás, kézimunka

Az ábrázolás, mintázás, kézi munka az óvodai nevelés egészét áthatja, mely ugyanúgy alaptevékenysége a gyermeknek, mint a játék. E tevékenység mindazoknak a képességeknek a fejlesztése, melynek birtokában a gyermek önmaga is képes alkotni, kifejezni érzéseit, egyéniségét, a világról alkotott egyéni képét. A gyermek számára teret nyit az önkifejezéshez, s differenciáltan fejleszti képességeit.

A személyiség kibontakoztatása a sikerélmény biztosításával, pozitív megerősítéssel, az önbizalom fokozásával, az örömmel, önként vállalt, szabadtevékenység során valósulhat meg.

Célunk:

- a gyermek élmény és fantáziavilágának szabad önkifejezése,
- a gyermek tér-forma, színeképzetének gazdagítása,
- esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása,
- a vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyedebbé tétele,
- az intellektuális látás kialakítása.

Feladatunk:

- A gyermeki alkotó - alakító tevékenység, légkör feltételeinek megteremtése
- A 3-6-8 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése

- Az alkotásra, önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására való igény megalapozása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés fejlődésének segítése
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás
- Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, eszközök bemutatása

Az anyagkiválasztás szempontjai:

Tevékenységek sorozatát kínáljuk fel a gyermekeknek, melynek során használni kell a szükséges funkciókat, hogy ezáltal fejlődhessenek.

Támogatjuk a gyermekek kimeríthetetlen aktivitását, kíváncsiságát és megismerési vágyát, hogy lássák, tapasztalják az általuk használt anyagok tulajdonságát, változtathatóságát.

Bátor kísérletezésre, ötletességre serkentve érjük el, hogy a gyermek számára természetes legyen, hogy az anyagokból sokféle dolgot lehet csinálni, hogy az eszközöket sokféle módon lehet használni.

Eszközhasználat

Előnyben részesítjük a természetes anyagokat. Tématervek feldolgozásánál felhasználjuk a környezetükben fellelhető eszközöket, művészeti alkotásokat, s valamennyi olyan eszközt, amely segíti a gyermekek térlátásának fejlődését. Változatos eszközök használatára törekedünk.

Motiváció

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermek szívesen bekapcsolódik a munkába. Építünk a gyermekek életében megélt élményekre, ünnepekre, hagyományokra, természeti környezetük szépségére.

A feldolgozás módját meghatározza:

- csoport összetétele,
- gyermekek élményei,
- a felkínált eszközök,
- az aktuális élmények,

- ünnepek.

Az alkotó-alakító tevékenység a mindennapi játékban egyénileg vagy kis csoportokban megjelenő játékfajta. A feldolgozás során törekszünk a komplexitásra.

A tevékenységhez elég időt hagyunk, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkothassanak ameddig kedvük tartja.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében biztonsággal használják a képi kifejezés változatos formáit, eszközeit.
- Tudnak embert ábrázolni felismerhető testrészekkel.
- Örülnek alkotásaiknak és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Plasztikus munkáik egyéniek, részletezőek.
- Téralakításban bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- Vonalvezetésük balról jobbra halad.
- Finom-motorikus képességük nem görcsös, vonalvezetésük biztos.
- Az eszközökre vigyáznak, tisztításukban, elrakásukban szívesen segítenek

10.6 Mozgás

Az óvodai mozgás, testi nevelés és a nap folyamán végezhető egészségfejlesztő hatású mozgásos játékok nagymértékben hozzájárulnak a gyermekek testi és szellemi fejlődéséhez. A mozgásos játék során alakul és fejlődik a gyermekek képzelete, gondolkodása, erősödik akaratuk, tudatosodik önmagukhoz és társaikhoz való viszonyuk, fejlődik személyiségük. Sokszínű, változatos, örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal.

A mozgásos játék a gyermek számára az aktív pihenés egyik formája, miközben fejlődik izomzata, csontozata, idegrendszere.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

Célunk:

- a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának fejlesztése játékos formában
- erő- és álló képességeik fejlesztése,
- játék és mozgásigényük kielégítése,
- motoros képességeik - mozgáskoordinációjuk fejlesztése,
- helyes testtartáshoz az izomegyensúly és a szép mozgás iránti vonzalmuk kialakítása,
- komplex személyiségfejlődésük segítése.

Feladatunk:

- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése
- Változatos, differenciált lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra minden gyermeknél
- A testi képességek (ügyesség, testi erő, gyorsaság, állóképesség) fejlesztése
- A természetes mozgások (járás, futás, támaszok, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás) fejlesztése
- A nagy- és finommozgások fejlesztése
- Szem- kéz, szem – láb koordináció, keresztesatornák fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Testséma fejlesztése
- A vizuális és auditív percepció fejlődésének alapozása, illetve kiegészítése
- A problémamegoldó képesség erősítése
- Az egészséges életmódhoz szükséges jártasságok, készségek megalapozása
- A mozgással kapcsolatos szókészlet fejlesztése
- Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása
- Szociális képességek (önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció) fejlesztése
- Legjobban fejlesztő kooperatív mozgásos játékok alkalmazása
- A szabad levegő gyakori kihasználása

Az anyag kiválasztás szempontjai:

Kisebb gyerekeknél, egyéni eltérések vagy SNI esetén az irányított mozgástevékenységek során a nagymozgások fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

Kicsiknél a nagymozgások koordinációját alakítjuk, később nagyoknál a mozgások finom koordinációját és azok végrehajtását változó feltételek mellett. A gyermekek a mozgástevékenység során egyre pontosabb információt szereznek önmagukról, ismerkednek testrészeikkel és azok funkcióival. Nagyobbaknál fontos szerepet játszik a különböző keresztcsatornák fejlesztése szem-kéz, szem-láb, kéz-láb stb. fejlesztése, lateritás, dominancia megszilárdítása.

Eszközhasználat

Az eszközök kiválasztásánál fontos szempont, hogy mit, mikor és kikkel akarunk elsajátíttatni. A fokozatosság elvét betartva a kicsiket nem terheljük sok eszközzel, viszont később az alapvető mozgásformákkal nehezítjük tereptárgyakkal, kézi szerekkel. Fontos, hogy az eszközök biztonságosak, tiszták, esztétikusak legyenek. Mindig csak annyi eszköz legyen elő, amennyit használni akarunk, mert a túlszűfolttság balesetveszélyes és átláthatatlan. A fő feladat határozza meg, hogy milyen eszközöket használunk. A testnevelés foglalkozásokat sok eszközzel és játékkal lehet és kell is színesíteni, hogy ne váljon didaktikussá, unalmassá.

Ezek kihelyezése, elrakása jó szervezést igényel, hogy a foglalkozások pergők, folyamatosak legyenek.

Motiváció

A testnevelés foglalkozás kiscsoportos kortól az egyetlen kötelező tevékenységforma. Arra törekszünk, hogy minden gyermek megérezze a mozgás örömét, hogy a foglalkozásoknak sajátos hangulata legyen.

A torna rendszeressége, mindig ugyanazon a napon való megtartása, ráhangolódást eredményez nemcsak a gyermek, de a szülők felől is.

A feldolgozás módjai

A testnevelés legfontosabb tevékenysége a mozgás, mely által a gyermek megismeri saját testének képességeit, fejlődik én-tudata, erősödik szociális attitűdje.

A mozgás során olyan érzelmeket, ami a sokszínű személyiség pszichikumához elengedhetetlen pl: bátorság, kompetencia érzése, önfegyelem, kreativitás, problémamegoldó gondolkodás, tolerancia, kitartás, segítségnyújtás stb. .

A mozgás által a gyermek testtartása, nagymozgása, finommotorikája, mimikája, mozdulatai alakulnak, finomodnak.

A testnevelési foglalkozásokat végig kíséri a komplexitás, megvalósulása egyaránt történhet szabadban és tornateremben.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztésének egyik legfontosabb terepe a testnevelés, hiszen a nagymozgásokon keresztül értelmi és testi képességeik is fejlődnek.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Megnövekszik teljesítőképességük.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Megértik a vezényszavakat.
- Képesek bonyolult akadálypályán feladatokat végrehajtani.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, szaladgálni a szabadban.
- Tudnak helyben labdát leütögetni, társsal labdával játszani (dobás, elkapás.)
- Tudnak a térben tájékozódni, ismerik az irányokat.
- Magabiztosan alkalmazzák a jobb- bal kifejezéseket.

10.7 Külső világ tevékeny megismerése

10.7.1 Matematikai tartalom

A gyerekek a környezetükben végzett közvetlen tevékenységek során egy életre szóló matematikai tudást és kompetenciát szereznek.

A matematikai képességeik megalapozásával képesek lesznek arra, hogy ismereteiket gyakorlati szituációkban alkalmazzák, tapasztalatokat gyűjthetnek direkt és indirekt módon

önmagukról, más személyekről, dolgokról, jelenségekről, szűkebb és tágabb környezetükről, miáltal tudatosan formálódik belső én-képük, külső világképük.

Célunk:

- a gondolkodási képességek fejlesztése, a matematikai összefüggések megtapasztalása,
- a szabályszerűségek, összefüggések felismerése, alkalmazása, betartatása,
- tanulják meg elviselni a kudarcot, miáltal fejlesztjük toleranciájukat frusztrációs, és kudarcűrő képességeiket,
- mentálisan is alkalmassá válnak a kooperatív tanulásra, fogadják el mások sikerét,
- igazodjanak el a gyakorlati életben.

Feladatunk:

- Értelmi képességek fejlesztése, a tartós figyelem megalapozása
- Emlékezet, képzelet fejlesztése
- A problémamegoldó gondolkodás kialakítása, intenzív fejlesztése
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével
- A logikus gondolkodás megalapozása
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása
- Matematikai kíváncsiság, érdeklődés felkeltése
- Differenciált fejlesztés az egyéni képességekre alapozva
- A tapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi, minőségi gyarapítása

Anyag kiválasztás szempontjai:

Az anyagkiválasztás mindhárom korcsoportra kiterjedő tapasztalatszerzésen alapul figyelembe véve az életkori sajátosságokat. Ahhoz, hogy a gyerekek megfelelő tapasztalatokat szerezhessenek, különböző kompetenciák megszerzésére irányuló környezetet kell teremtenünk a tevékenységekkel, a tudatos környezetkialakítással.

Segítjük a gyermeket abban, hogy a matematikai fogalmakat a környezetükön végzett közvetlen tevékenységek során ismerjék meg. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermek önmagához

mérten fejlődjék, nem szabunk merev határt a korosztályok között, így megvalósulhat a felzárkóztatás elve is.

Számfogalom alapozása - mennyiségek összemérése

Tárgyak, személyek összehasonlítása szabadon, vagy megnevezett tulajdonság szerint.

Tárgyak összemérése magasság, hosszúság, szélesség, vastagság szerint. Az összemérés eredményének szóbeli kifejezése különbözőség és egyenlőség esetén - magasabb, alacsonyabb, ugyanolyan magas; hosszabb, rövidebb, ugyanolyan hosszú; vastagabb, vékonyabb, ugyanolyan vastag; nehezebb, könnyebb, ugyanolyan nehéz; több fér bele, kevesebb fér bele, ugyanannyi fér bele; nagyobb, kisebb, ugyanakkora.

Halmazok összemérése, elemeinek párosítása az egyéni fejlettségétől függően 10-15-ig. A több, kevesebb ugyanannyi fogalmának mélyítése párosítás segítségével. A több, kevesebb, ugyanannyi kapcsolatok függetlenedése a halmaz elemeinek különféle tulajdonságaitól, elrendezésétől. Ugyanannyi előállítás, ugyanannyivá tevés, az ugyanannyi érzékelése sokféle bontott alakban.

Párosítás közvetítéssel is - a közvetítő elemek egyforma tárgyak vagy rajzjelek.

Sorszámok - sorba rendezett elemek helye a sorban. A sorszám változása a sorba rendezés szerint.

Mérések különböző egységekkel - hosszúság kirakása, tömeg mérése. Tapasztalják meg a gyermekek, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kisebbet pedig kevesebb.

Tapasztalatok a darabszám változásairól - darabszámmal kapcsolatos történetek eljátszása, kirakása tárgyakkal.

Tapasztalatok megszerzése a geometria körében

Építés szabadon különféle elemekből. Kettő-nyolc elemből álló építmények lemásolása.

Síkbeli alkotások szabadon mozaiklapokból (puzzle).

Építőelemek és építmények összehasonlítása különféle geometriai tulajdonságaik szerint.

Eszközhasználat

A terem berendezése, a beszélő környezet kialakítása a matematikai nevelés szolgálatában áll.

Minden tevékenység során lehetőség van a matematikai tapasztalatszerzésre:

játék, munka, gondozás, önkiszolgálás, fejlesztési területek, udvari élet során, mindenhol megjelennek matematikai tartalmak.

Motiváció

A gyermek bármely tevékenysége alapja és színtere lehet a matematikai tapasztalatszerzésnek. A gyermeki kíváncsiságra alapozva a nap folyamán bármikor alkalom adódhat a fejlesztésre a komplexitás szem előtt tartásával.

Ez az a fejlesztési terület, ahol a motivációban és ráhangolódásban már az eszközöknek is meghatározó szerepe van.

A feldolgozás módjai:

- spontán gyermeki kíváncsiságra alapozva,
- egyéni fejlesztés,
- mikrocsoportos,
- frontális formában.

Bármely feldolgozásmódot használjuk, figyelembe vesszük a gyermek fejlődési ütemét, egyéni adottságait, képességeit. A gyermekeket hagyjuk saját logikájuk szerint gondolkodni. Ha a kínálkozó lehetőségek közül nem fedezik fel mindegyiket, megpróbáljuk rávezetni, több oldalról megközelíteni, de a feladatot semmiképpen nem oldjuk meg helyettük. Ezáltal fejlődik logikus gondolkodásuk, problémafelismerő és megoldó készségük. A funkcióöröm és a megerősítés hatására sikerélményekhez jutnak a cselekvésben és gondolkodásban.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Képesek jól ismert (de meg nem nevezett) tulajdonságok szerint válogatás folytatására, sorba rendezés kiegészítésére, saját szempont szerinti válogatás végzésére.
- Összehasonlításait kifejezik szóban is.
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal, irányokkal kapcsolatos kifejezéseket.
- Tárgyakat meg tudnak számlálni *legalább* 10-ig.
- Össze tudnak mérni két halmazt párosítással legalább 10-ig az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.
- Halmazokat tudnak képezni hozzátevással, bontással.

- Képesek lemásolni az óvónő által létrehozott különböző színű, nagyságú elemekből álló építményt.
- Szét tudnak válogatni különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat, egyes egyszerű tulajdonságokat is megnevezve.
- Tevékenységeket végeznek tükörrel: mozgások, forgások, utánzás.
- Megkülönböztetnek tükrös és nem tükrös alakzatokat.
- Tájékozódnak a térben és síkban ábrázolt világban.
- A térben való tájékozódásban elérhető a jobbra-balra irányok és állások megkülönböztetése, érzik és követni tudják a névutók jelentését.
- Tevékenységeket végeznek tükörrel: mozgások, forgások, utánzás.
- Megkülönböztetnek tükrös és nem tükrös alakzatokat.
- Tájékozódnak a térben és síkban ábrázolt világban, irányokat azonosítanak.

10.7.2 Környezet megismerésére nevelés

Az előzmények

Hosszú távon úgy tehetünk a legtovábbat a felnövekvő generációkért, ha a környezeti nevelést tesszük az óvodai nevelésünk fő profiljává. Így alakítottuk meg 1991-ben a környezeti nevelők munkaközösségét, melynek azóta is tagja minden óvodapedagógus, s mely azóta folyamatos szemléletmódbeli, módszertani, tartalmi megújuláson megy keresztül.

Környezeti nevelésre irányuló továbbképzésen minden óvodapedagógus részt vett, új belépő esetén szorgalmazzuk elvégzését.

Természetesen elveinket magáénak vallják legfőbb segítők, a pedagógiai asszisztensek, dajkák is.

A munkaközösség célja és feladata a gyermekeket a természet szeretetére, környezetünk megismerésére, védelmére és az egészséges életmód kialakítására nevelni.

A környezeti nevelés meghatározása

A környezeti nevelés egy folyamat, amelyben olyan világnemzedék nevelkedik fel, amely ismeri legtágabb környezetét is, törődik azzal, valamint annak problémáival. Tudással, készségekkel, attitűdökkel, motivációval és elkötelezettséggel rendelkezik, hogy egyénileg és közösségben dolgozzon a jelenlegi problémák megoldásain és az újabbak megelőzésén.

A környezeti nevelés magába foglalja a környezeti ismeretnyújtást és képességfejlesztést, valamint a természet szeretetére, tiszteletére és védelmére nevelést.

A környezeti nevelés összetett személyiségformálás, egészséges én-kép alakítás, magatartás és attitűdformálás, mely képessé tesz önmagunk megismerésére és a másokkal való együttműködésre.

Célunk:

- a környezethez kapcsolódó ismeretek bővítése, tapasztalatszerzés,
- környezettudatos és környezetbarát magatartás,
- helyes én-kép és attitűdök formálása ismeretszerzésen keresztül,
- természetvédelmi szemlélet kialakítása ökológiai szempontok alapján.

Feladatunk:

- A gyermekek hozzásegítése a közvetlen és tágabb természeti és épített környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól való aktív tapasztalatszerzéshez
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása a természethez, emberi alkotásokhoz a valóság felfedezése és megismerése során
- A természeti, környezeti értékek védelmére, megőrzésére nevelés TISZTELET, SZERETET, VÉDELEM
- A természeti, emberi, tárgyi környezet felfedeztetése
- A gyermekek életkorának megfelelő tapasztalatok, ismeretek átadása, melyek a környezetben való eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek
- A szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi néphagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismertetése.
- A szülők, nagyszülők által megteremtett értékek megbecsülésére nevelés
- A Föld, a természet életképességének, sokféleségének megőrzése.
- Ökológiai morál megőrzése.
- Helyes értékrendszer kialakítása, egyéni viszonyulások megváltoztatása.

- (A körülöttünk lévő világ változó, de egységes egész. Bárhol történik valami, mindenütt érezteti hatását.)
- A természetet, embert, életet tisztelő szokásrendszerek kialakítása.
- Környezetbarát, környezettudatos életmódra, környezeti kultúrára nevelés.
- A fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására
- Az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megvilágítása a helyi sajátosságok felhasználásával.
- A gyermekeken keresztül a családok életmódjának, szemléletének befolyásolása.

Az anyagkiválasztás szempontjai:

A környezetnevelés feldolgozásánál figyelembe vesszük az óvoda szűkebb és tágabb környezetét, helyi adottságait. Építünk a gyermekek egyéni élményeire, tapasztalataira és mi magunk is biztosítunk olyan jellegű élményeket, melyek lehetővé teszik a környezetükben végbemenő folyamatok megvilágítását, illetve azokban való tevékeny részvételt. Tudatosan figyelünk a környezetre és természetvédelemre, a gyerekek természetszemléletének formálására, mindent igyekszünk a maga természetében megfigyelni, élményt nyújtani.

Fontos szempontnak tekintjük a területen is a komplexitást, hiszen a környezetben a gyermekek egyszerre találkoznak a hangok, az illatok, a színek, a formák, a mennyiségek, a ritmus világával, az élővilág mozgásával, állandó változásával. Ezek az ismeretek komplex módon épülnek be nevelésünkben.

Eszközhasználat

Fontos tartjuk, hogy a környező valóságot, a természeti jelenségeket, a valóságos tárgyakat, növényeket és állatokat lehetőleg természetes közegükben (állatkert, séták, kirándulások) és szemléltető eszközökkel is bemutassuk.

A gyermekek tevékenységére, vágására, kíváncsiságára épített, cselekvéses probléma helyzetek megoldása sokféle eszközt igényel.

Eszközzé válhat a természeti és társadalmi környezet bármely tárgya, jelensége, élő és élettelen alkotóeleme.

Motiváció

Arra törekszünk, hogy a környezeti nevelés örömet, csodálatot ébresszen gyermekeinkben. Ennek lényeges feltétele a közös élmény, az együtt töltött idő, az együtt végzett tevékenység, felfedezés, kísérlet, vagy egy jó beszélgetés.

A gyermek környezetét úgy alakítjuk ki, hogy az kínálja a lehetőséget a rácsodálkozásra.

A természet maga adja a lehetőségeket, az óvodapedagógus feladata, hogy a korcsoport és benne az egyes gyermek képességének, kíváncsiságának, érzelmi töltésének megfelelően kiválassza és alkalmazza a megfelelő motivációt.

A környezeti nevelés módszerei:

- **Holisztikus megfigyelés:** tudományt nem igénylő megismerési út. Holosz: (görög er.) egész, ép, teljes, osztatlan. A legközelebb áll az óvodások korosztályához. Irány a szabadba! A természetközeli lét elemi hatással lehet a gyermekek környezettel kapcsolatos attitűdjeire. A gyermek a természetet érezze meg! A világ nagyszerűsége, csodavolta leginkább az erdőben, a réten, a közeli hegyekben, a patakunk, a tavunk partján érződhet meg. A pókháló szépségét, a patakcsobogás nyugalma - nyughatatlanságát, a tücsökciripelés muzsikáját, a virágszirom selyemfényét, az ég kékjét, a színek végeláthatatlan sokféleségét sehol másutt nem tudjuk olyan igazán megismerni, megszerettetni, mint a szabad természetben, még akkor is, ha nem vagyunk szakavatott ismerői a növények és állatok fajainak, neveinek. A holisztikus megfigyeléshez nincs szükség a nevekre, sokkal inkább a nyitottságra, érzékenységre, s ez éppen az óvoda gyermekeiben van meg!
- **Minden érzékszervre kiható élményszerzés:** A gyermek lehetőleg az összes érzékszervével tapasztalja meg a természet jelenségeit: a színeket, a formákat, a hőmérséklet változásait, a hangokat, az illatokat. Az információk beintegrálódását így érhetjük el.
- **Analízis, szintézis:** A körülöttünk lévő világ változó, de egységes egész. Érezze meg a gyermek a helyét a szűkebb-tágabb környezetben. Tapasztalja meg, tettei milyen hatással bírnak rá.
- **Folyamatos, illetve adandó megfigyelés:** Egy bizonyos jelenséget figyeljünk megváltozásaiban, de az alkalom adta csodák mellett is időzzünk el! Engedtesse meg a rácsodálkozás öröme!

- **Kísérletek, vizsgálatok:** A pontosabb tapasztalatszerzést segíti, ha hagyjuk a gyermeket irányítottan tevékenykedni. Megtanulja felfedezni az ok és okozat-összefüggéseit, tisztában lesz tetteinek következményeivel. (A víz világnapja az óvodában, a téli csapadék tisztaságának vizsgálata, a levegő szennyezettségének vizsgálata, talajvizsgálatok, a giliszták életének tanulmányozása, újrapiapír készítése)
- **Játékos feladatok, munka:** Hallottam és elfelejtettem Láttam és emlékszem rá, csináltam és megértettem. (kínai mondás)
- **Gyűjtés:** Az óvodába lépéstől kezdve folyamatosan gyűjtögetjük a kincseket: szép lehullott falevelek, kőzetfélések, magok A gyűjtögetésnél alapvető szempont: ne okozunk kárt ezzel a tevékenységgel! Ne szedjünk össze olyasmit, ami a környezet szerves része! Pl.: a korhadt fa néhány állat, vagy gomba élőhelye.
- **Természeti játékok a szabadban:** Ismerkedő játékok, növényismeret, állatismeret, érzékszervi játékok, kreatív játékok, vizuális játékok, memória játékok, versenyek

10.7.3 Hagyományos éves programjaink a környezeti nevelés tükrében

Szeptember

- „Jelenben a múlt” - bányászat Dorogon
- Ismerkedés a bányászattal, a bányászat eszközeivel, ruházatával, szénnel.
- Látogatás a dorogi Reimann Bányatörténeti Miniverzumba.
- Séta a Szent Borbála bányásztemplomhoz.
- Autómentes Világnap megünneplése – kerékpározás népszerűsítése.
- Takarítás Világnapja – Az óvoda udvarának rendezése.
- A nagycsoportosok hagyományos állatkerti kirándulása
- Középső csoportosok kirándulása a Budakeszi Vadasparkba.

Október

- Állatok Világnapja (október 4.)
- A Kompetencia alapú oktatás, nevelés szellemében témahét keretében feldolgozott, jó gyakorlat. Színes, változatos, játékos tevékenységeket kínálunk kicsiknek és nagyobbaknak egyaránt, melyek során aktívan ismerkednek az állatok világával.
- Levélsöprögetés, őszi munkálatok az óvoda udvarán. „Kontyos, kendős őszanyó” témahét.

- Gyűjtögetés az őszi erdőben – „Kincsek - kacatok” témahét keretében kerül feldolgozásra.

A témahét ajánlott tevékenységei

November

Az egészség hónapja

Megvalósul óvodánk innovációja, a négy hetet felölelő „Egészségország” projekt:

1. hét: Megőrzőfalva
2. hét: Gyümölcsfalva
3. hét: Zöldségfalva
4. hét: Gyógyítófalva

Anyagi lehetőségeinkhez mérten egészségnap a szülőknek:

- Ízelítő az egészséges táplálkozásból az egész családnak.
- Kóstoló és receptgyűjtés.
- E témában járatos szakemberek előadása az egészséges életvitelről, a környezettudatos vásárlásról.
- Az egészségügyben dolgozók munkájának bemutatása.

December

Az advent időszaka

- Mikulás - várás
- Karácsonyi készülődés: Mézeskalácssütés: ismerkedés a fűszerekkel (íz, illatok).
- Madárkarácsony: A hó leesésével kezdetét veszi a tavaszig tartó madáretetés. A gondoskodás felelősségének tudatosítása.
- Búzaültetés - Luca napi hiedelmek.

Január

- A madáretetés folytatása. Ismerkedés az etetőket látogató madarainkkal (cinkék, rigó, veréb, harkály). Az év madarának megismerése.
- Vitaminpótlás – sütéssel. (sütőtök készítése.)
- Magyar Kultúra Napja – Himnuszunk születésnapja
- Téli játékok a szabadban – immunerősítés, ismerkedés a hóval, jéggel – eszkimó hét.

Február

A farsang ideje:

- Farsangi fánksütés, mulatság a Művelődési Házban, bolond bál az óvodában. (A felnőttek is beöltöznek jelmezekbe, bolondos ruhákba.)
- Vizes élőhelyeink világnapja – csoportszoba benépesítése hajtogatott állatokkal
- Mátyás napja – kibújik-e a Medve a barlangjából?
- „Mindennapi kenyerünk” - Kenyérhét

Március

- Az ébredő természet megfigyelése.
- Energiatakarékosság – fenntarthatóságra nevelés!
- Március 15-én saját hajtott aranyvessző ágot viszünk Petőfi Sándor szobrához.

- Március 22. A Víz Világnapja: kiállítás, vízminták gyűjtése, vizes játékok, kísérletek (pingponglabda fújó verseny, szappanbuborék fújás, szappanbuborék festés, horgászás, hajtogatás, a tárgyak fajsúlyának vizsgálata, zenélés vízzel töltött poharakkal).
- Tavaszi kerti munkák.

Április

- Húsvét: tojásdíszítés természetes anyagokkal, hagyományok szerint is.
- Séták a szabadban, megfigyelések, tapasztalatszerzés.
- Bányamúzeum, egyéb ásvány kiállítás látogatása a nagyobbakkal.
- Hagyománnyá vált a Föld Napját megelőző kirándulás
- Április 22. A Föld napja: kiállítás a Föld kincseiből, minden csoport felkösönti a bolygónkat verssel, dallal, minden óvodás elülteti a saját virágpalántáját az óvodánk udvarán, illetve a balkonládákba felnőtt segítségével.

Május

- Az élő, viruló természet megfigyelése.
- A madarak és fák napja: játékok, amelyekben felismerik a környező fáinkat levelükről, termésükről, kérgükről, valamint a körülöttünk élő madarakat.
- A gyermeknapon is, már hagyományosan a kirándulás élményével ajándékozzuk meg a gyerekeket.
- Ovi-rally: Minden gyermek elhozhatja kedvenc járművét (roller, kerékpár, kismotor).
- Óvodánk dolgozói és a szülők biztosításával az egész délelőtt intenzív mozgással telik az óvoda kerítésén kívül is.

Nyári hónapok

- Zömében különböző, udvari tevékenységek biztosítása: napozás, sarazás, agyagozás, kavicsfestés, szabad játék a levegőn, kisebb létszám esetén összevont csoportban.

A termeket, folyosókat mindig az aktualitásoknak, jeles napoknak, eseményeknek megfelelően díszítjük.

Sikerkritériumok

A környezeti nevelésünk a céljának eléréséhez (környezettudatos emberré válás) gyermekeinknek rendelkeznie kell némi tárgyi tudással is! Az alapvető ismereteket korcsoportonként megfogalmaztuk. Célunk, hogy a minimum ismeretanyagot mindenki elsajátítsa.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják lakcímüket; szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési idejüket, helyüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak a természet szépségében, óvják azt.
- Ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket.
- Megnevezik a háziállatokat, vadállatokat, vízi állatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, gondozásukat.
- Tudatosul a védett és a fokozottan védett fogalmak jelentése és jelentősége.
- Ismernek néhány a közelünkben honos védett ill. fokozottan védett élőlényt ezek közül: galagonya, tölgy, bükk, berkenye, téltemető, varangy, katica, partifecske.
- Ismerik a madárlakásokat: fészek, odú.
- Ismerik a környezetükben található álló és folyóvizeket.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályokban, azok betartásában, felismerik a közlekedési eszközöket.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.
- Ismerik önmagukat, testük tisztántartását, ápolását, fel tudják sorolni testrészeit, érzékszerveiket.
- Megnevezik, felismerik a színeket, azok árnyalatait.
- El tudnak igazodni az évszakok, napok, napszakok rendszerében.
- Kialakulóban vannak azok a magatartásformái, szokásai, amelyek a természeti és társadalmi környezet megóvásához szükségesek.

11. Differenciált, egyéni bánásmód az óvodában

Az nevelési programunkban figyelmet fordítunk az egyéni bánásmód megvalósítására, különös tekintettel a **szociálisan hátrányos** helyzetű gyermekek egyéni fejlesztésére.

Feladatunk:

- Családlátogatás a leendő kiscsoportos gyermekeknél az óvodába lépést megelőzően
- A gyermekek egyéniségének felmérése a beszoktatás során
- Anamnézis kitöltése a szülők válaszai alapján
- Személyiséglapok folyamatos vezetése a fejlődési naplóban (fejlettségmérés fél éves időközönként)
- A gyermekek egyéni; képességüknek, terhelhetőségüknek megfelelő fejlesztése
- A felmerülő problémák (részképesség-zavarok) jelzése és annak felméréséhez, korrekciójához szakemberek segítségének igénybevétele
- a kompetencia alapú neveléshez tartozó jó gyakorlat átvétele az integráció, inklúzió, differenciálás megvalósításához nyújt segítséget

Mind a négy fő terület - és azon belül az egységes részterületek - vizsgálata két egymástól elkülönülő, de sokszor egymást kiegészítő típusra bomlik.

- Megfigyelési szempontok: az óvodapedagógus tapasztalatai, jegyzetei alapján
- Kérdések, beszélgetés, feladatok, cselekedtetés: a gyermekek játécai, tanulási tevékenysége és egyéb cselekedetei alapján, főként spontán, időnként céllal szervezett helyzetben.

12. IKT /Információs és Kommunikációs Technológiák/ használata

Óvodai életünkben elengedhetetlen a korszerű infokommunikációs eszközök használata, mely az információ- és kommunikációközlés feldolgozását, áramlását, kódolását elősegítik, gyorsabbá, könnyebbé és hatékonyabbá teszi nevelőmunkánkat.

13. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk:

- ismeretek elsajátíttatása, készségek, jártasságok kialakítása a különféle tevékenységeken keresztül.
- Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése.
- a gyermeknél a felfedezés örömeivel, érdeklődésük, kíváncsiságuk az ismeretlen iránt alakuljon ki,
- kreatívan használják meglévő ismereteiket és érzékszerveiket a tanulási folyamatokban,
- legyenek nyitottak a variálásra, az újszerű megoldások keresésére.

A tanulás helye a nevelés folyamatában

Minden nevelési terület a maga sajátos eszközeivel és módszereivel hozzájárul, és segíti a világ megismerését. A természet és a belőle építkező képalkotás, mozgás, irodalom, zene olyan maradandó élmény a gyermekek számára, melyből életük végéig táplálkozhatnak.

A tanulás általában a tapasztalatszerzésen alapuló tevékenység.

Az óvodáskorú gyermek képessége, érzékelése, észlelése, emlékezete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a játékon keresztül fejlődik.

Óvodánkban a tanulás egyrészt spontán, másrészt, szervezett tevékenység útján megy végbe. Magába foglalja a képességek, a magatartás, a tanulás utáni vágy, a motiváció fejlődését és az ismeretszerzést egyaránt. A megfigyelés, az emlékeztetbe vésés és felidézés tevékenységbe ágyazottan fejlődik ebben az életkorban.

A differenciált bánásmód alapvető feltétele a gyermekek sokoldalú megismerése és azoknak a szituációknak, környezetnek, alkalmaknak és lehetőségeknek kijelölése, amelyekben a pedagógusnak jó esélye van a gyermeki személyiség befolyásolására.

Differenciált nevelőmunkánkban elsősorban a pozitív gyermeki megnyilvánulásokra koncentrálunk.

Az óvodai tanulás a játék motivációs bázisára épül, mindvégig játékos jellegű marad, melynek színtere legtöbbször a természetes környezet, a valóságos élet. A gyermekek kérdéseit soha nem hagyjuk megválaszolatlanul. Olyan helyzeteket teremtünk, ahol szabad, és lehet kérdezni. A

kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváltság, a bizalom, a humor, a jókedv, az érzékek használata, a cselekedtetés, a találgatás lehetősége, a tévedés szabadsága, a felfedezés, a megtalálás, az együttműködés öröme és a játék biztosítja ezt a jó érzést. Megismerik a siker örömét, függetlenül attól, hogy ki milyen képességekkel rendelkezik.

A szervezett tanulás formája, lehet kötött vagy kötetlen.

Mindkettőben érvényesül a nevelői céltudatosság, tervszerűség.

A kötetlen szervezeti forma valamennyi korcsoportban, tevékenységben alkalmazható. Alapvető szabály, hogy a kezdeményezés ne zavarja a kialakuló játékot. A kezdeményezés történhet a nap bármelyik szakában. Fontos a hely kiválasztása, hogy a gyermekek ne zavarják egymást, ill. a foglalkozást. A kötött forma más magatartást igényel a gyermektől. Nem csak belső szándéktól vezérelve, hanem az óvodapedagógus által kitűzött feladattól is függ. A kötöttség azonban nem jelenti a gyermek aktivitásának a korlátozását.

Olyan mértékű fegyelmet kívánunk a gyermektől, amely az együttes tevékenységet segítik. Arra törekszünk, hogy hallgassák meg egymást.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos, modellkövetéses viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység

Lehetőségeink szerint alkalmazunk:

- egyéni munkaformát,
- páros munkaformát
- mikrocsoportos munkaformát
- frontális munkaformát

Tanulás tervezése

Tervezéskor törekszünk a tevékenységek közötti komplexitásra. Nemcsak a témák tartalmában valósítjuk meg, hanem összekapcsoljuk a gyermekirodalmi, zenei, vizuális, mozgásos, matematikai, környezeti, anyanyelvi ismeretekkel is.

Az éves anyagot heti bontású ütemterv tartalmazza.

Feladatunk:

- A gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembevételével, interaktív tanulási- tanítási módszerek dominanciájával
- Sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása
- Egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükséglethez és egyéni képességekhez igazodva
- Az óvónő megfelelő mennyiségű, és minőségű segítségadásának biztosítása
- A tanulást támogató környezet megteremtése
- Felfedezések lehetőségének biztosítása
- Kreativitás erősítése

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel vesznek részt a felfedező tevékenységekben, érdeklődők, kíváncsiak.
- Meglévő tudásukat felhasználják az új ismeretek megszerzése érdekében.
- Törekednek a problémamegoldó gondolkodásra.
- Együttműködnek a megoldások keresésében, kooperatívak

14. Kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazása

Az óvodapedagógusok a csoport fejlődését biztosító tartalmak tervezése, megvalósítása során egyénileg dönthet arról, hogy a megismert kompetencia alapú programcsomag mely elemét használja, de a program bevezetésénél kidolgozott saját innovációt /Egészségország – projekt/és a témahét /Állatok Világnapja/ feladatait a gyermekek életkorához mért tervezésében továbbra is megjelenítjük.

15. Tehetséggondozás óvodai értelmezése - gazdagító program

Minden gyermek tehetséges valamiben, a mi feladatunk a felismerésre törekvés, a tehetség kibontakozásának segítése.

A tehetséges gyermekeknél, az életkori sajátosságokon túlmutatóan megjelennek az egyéniség sajátos jellemzői pl. kreativitás, fokozott érdeklődés a sport vagy a művészeti ágak iránt, érzékenység, egyéni képességbeli fejlettség (akár a sajátos nevelési igény mellett is).

Óvodánkban a kiválóan kreatív, tehetség ígéretes gyermek fejlesztése az óvodai csoportban, tevékenységbe ágyazottan történik. Elsősorban játszanak, azzal foglalkoznak, amit szívesen végeznek. Kötelességünk, hogy segítsük a továbbfejlődésben, erősítsük erős-, de erősítsük gyengébbik oldalait is, mely fejlődésüket megnehezítheti. Olyan légkör kialakítására törekszünk a gyermekek közt, amely elfogadja, fejlődését elősegíti.

Célunk az, hogy a gyerekek komplex többletismereteket kapjanak, be lehessen csempészni a lemaradó területek fejlesztését, egymásra találhassanak a hasonló érdeklődésű gyermekek, érezzék, hogy elfogadó légkör veszi őket körül. Vegyük körül őket minél több lehetőséggel, amelyekből tanulhatnak, a játék mindenek felett, intim körülmények, tárgyi feltételek biztosítása fontos.

Tehetségsegítő munka elvei

Ebben a korban még mindennek alapozó jellege van, a megismerést és a felfedezést szolgálja, de fontos szerepe van a későbbi életkorra nézve.

A gyermekek képességeinek kibontakoztatásához a tehetségsegítés folyamatát is kizárólag játékos tevékenységként fogjuk fel.

Tehetség felderítésének módszerei:

Szubjektív:

Megfigyelés:

- Mivel foglalkozik a gyermek?
- Mennyi időt tölt a tevékenységben?
- Mennyire motiválható?
- Feladatmegoldásai újszerűek, formabontóak-e?
- Nehezíti-e saját feladatát?
- Milyen a beszédkézsége?
- Fogékony-e a művészetek iránt (irodalom, zene, tánc, ábrázolás)?
- Mozgása mennyire harmonikus?
- Mennyire terhelhető?
- Szín- és eszközhasználatában, játékában megjelenik-e kreativitás, fantázia?

Objektív:

- fejlődést nyomon követő felmérő lapok
- Figyelemfelkeltő, sajátos eredmények, pl. versenyen elért kiváló helyezés

Feladataink:

- Felismerni a kreatív gyermekeket (meghatározó lehet a megfigyelésen alapuló értékelés)
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat
- Önmagára taláztatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével
- Elkallódás elhárítása
- Harmonikus fejlesztés
- Segíteni a gyermekeket különböző helyzetekben
- Általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket
- A szülők figyelmének felhívása a tehetség kibontakoztatási lehetőségeire.
- Szeretetteljes, biztonságot adó, toleráns, alkotó légkör megteremtése,
- A gyermekek sikerélményhez való juttatása, mely további fejlődésük alapja,
- Kíváncsiságuknak kielégítése,
- A készségek, képességek, a kreativitás, és a személyiség összehangolt fejlesztése az egyéni érdeklődés figyelembevételével,
- Tapasztalatszerzés, felfedezés, megismerés biztosítása,
- Differenciálás a fejlettségi szintnek megfelelően,
- A sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű tehetséges gyermekek kibontakozásának kiemelt támogatása,
- Változatos módszerek alkalmazása,
- Egyéni fejlesztés biztosítása, dokumentálása,
- Motiválás, támogatás külön programokra,
- Konzultáció szakemberekkel
- Pályázatokra, versenyekre való felkészítés, kiállítás szervezése,
- Eszköz, hely, idő biztosítása az önálló alkotásra, a szabad önkifejezésre.
- Lehetőség szerint óvodai rendezvények alkalmával lehetőséget biztosítunk, hogy különböző művészeti ágakban vagy a sport területén tehetséges gyermekek bemutatkozhatnak.

Módszereink:

- Gyorsítás (kíváncsiság, érdeklődési kör, fejlettségi szintnek megfelelő ismeretátadás).
- Elkülönítés (differenciálás)
- Gazdagítás

Céljaink:

- a gyermek egyéni továbbhaladásának, tapasztalatszerzésének elősegítése,
- önismeret, önkifejezés fejlesztése,
- harmonikus személyiségfejlődés elősegítése,
- jártasságok, képességek fejlesztése,
- pályázatokon, versenyeken való részvétel,
- a tehetségigéretnek megfelelő tagozat, osztály megtalálása,
- kiemelkedő teljesítmény elismerése, mely hosszú távú motiváló erő lehet
- az integráció érdekében sajátos nevelési igényű gyermekek tehetségsegítése.

Fejlesztési tartalmak:

- Játék
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Verselés, mesélés
- Ének-zene, énekes játékok, gyermektánc
- Külső világ tevékeny megismerése

Feltételek:

- Az óvónő, segítő empátikus nevelői attitűdje.
- Egyéni fejlesztési terv alkalmazása.
- Gyermek közeli, minőségi eszközök, melyek motiválhatják a gyermeket.

Várható eredmények óvodáskor végére:

- Óvodai személyiségfejlődést nyomon követő mérés pozitív eredménye
- Iskolák pozitív visszajelzései, tagozatokra való bejutás.
- Szülők, gyermekek pozitív visszajelzései.
- Pályázatokon, versenyeken, kiállításokon való eredményes részvétel.
- Alakuljon ki orientáció, és az egészséges önbizalom.
- Váljék sokoldalú, harmonikusan fejlett, kreatív személyiséggé

16. Az óvoda kapcsolatrendszere, a kapcsolattartás formája

Az óvoda azon intézményekkel tart kapcsolatot, amelyek az óvodába lépés **előtt**, az óvodai élet **során** és az **után** fontos szerepet töltenek be a gyermekek életében, ezért a jó kapcsolattartás, a megfelelő kommunikáció elengedhetetlen feltétel.

Más szervezetekkel való kapcsolatunkra is az együttműködés hatékonysága, kölcsönös segítségnyújtás jellemző

Intézmény	Kapcsolattartás formája		
Bölcsőde	Értekezlet	Továbbképzés Szakmai nap	Közös játék az óvodapedagógusokkal
Iskolák	Értekezlet Előadások Továbbképzés Szakmai nap	Gyermekek, pedagógusok látogatása az iskolába ill. óvodába	Közös programok (sportnap, színház..)
Pedagógiai Szakszolgálat	Értekezlet Előadások	Továbbképzés Szakmai nap Fejlesztések	Gyermekek vizsgálata, fejlesztése
Eü intézmények	Munkaalkalmasság Mentőszolgálat: bemutató, szakmai segítség	Fogász. ell a gy-nek Óvoda orvosától szakmai segítség, információ	Védőnői Szolgálat: szakmai segítség, adatok ANTSZ: jelentések
Közművelődési intézmények	Műv Ház programok, színház	Könyvtárlátogatások	
Nevelőmunkához kapcsolódó más intézmények	Családsegítő- és Gyjóléti Int jelzőrendszer működése	Városi Uszoda: úszásoktatás Műv Ház: programok, színház	Idősek Otthona: ünnepi köszöntők, gyermeknap
Szülők	SZM elnökkel folyamatos kapcsolat	Értekezletek	Óvodai programok

17. Tanulási nehézséggel küzdő gyermekek óvodai nevelése

17.1 Tanulási képességek korlátozottsága

Tanulási nehézség	Tanulási zavar	Tanulási akadályozottság
BTMN– beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség SNI (b)	Lehet: organikus zavar SNI (a) nem organikus zavar SNI (b) Hiperaktivitás	Általános több területet érintő tanulási zavar. SNI (a)
Vizsgálhatja: Pedagógiai Szakszolgálat	Vizsgálhatja: Szakértői bizottság	Fejleszthető: Speciális intézményekben
Fejlesztheti: Pedagógiai Szakszolgálat fejlesztő pedagógus óvodapedagógus	Fejlesztheti: SNI (a) SNI (b) gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus óvodapedagógus	

A tanulási nehézséggel küzdő gyermekek esetében az óvodapedagógus tervezésében, annak megvalósítása során a Pedagógiai Szakszolgálat vagy Szakértői Bizottság fejlesztési javaslatát figyelembe kell, hogy vegye.

Amennyiben a szakértői vélemény a gyermek részképességének fejlesztéséhez az óvodapedagógust jelöli ki, a csoportban, együttnevelés keretei közt valósítja azt meg, differenciált módon.

17.2 Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az integrálható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének céljai a normál pedagógiai célokkal megegyeznek; csupán a megközelítési módban térnek el attól - a diagnózistól, az egyéni mozgásállapottól függően. Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy a SNI gyermekek is a lehető legnagyobb önállóságot ériék el, egyéni

készségeik és képességeik kibontakoztatásával, így tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak.

Irányelvek:

- a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenységet gyógypedagógus végzi egyéni fejlesztési terv alapján,
- az óvodapedagógus szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít...
- az integrált nevelésben/oktatásban résztvevő pedagógusok együttműködnek egymással
- a pedagógus a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai terveibe
- szükség esetén pedagógiai asszisztens segíti a SNI gyermekkel való foglalkozást a csoportban, az óvodapedagógus iránymutatásai szerint
- SNI gyermekkel foglalkozó alkalmazott (a gyermek sérülésével kapcsolatos) szakmai továbbképzését támogatja az óvoda

17.3 Sajátos nevelési igényű gyerekek sérülés specifikus területei

- testi fogyatékos, mozgássérült
- látássérült,
- súlyosan hallássérült- siket, - és enyhébben hallássérült, - nagyot halló,
- enyhén értelmi fogyatékos,
- közép-súlyosan értelmi fogyatékos,
- beszéd-fogyatékos /súlyos, akadályozott beszédfejlődésű/
- autista, autisztikus
- hiperaktivitás/hipermotilitás

17.4 Odafordulás pedagógiája a különböző sérülések tükrében

Értelmi sérülés esetén:

- > egyszerű utasítás
- > sokoldalú tapasztalatgyűjtő, cselekvésbe ágyazott tanítás, gyakorlás
- > változatos gyakorlás
- > amit már tud – elvárásként kell kezelni

Látás sérült esetén:

- > helyváltoztatásnál a testi közelség biztosítása
- > vizuális felfedezés támogatása
- > megfelelő fényviszonyokról való gondoskodás

Hallás sérült esetén:

- > akusztikus figyelem támogatása (érintés, szájról olvasás)
- > nyelvi szint emelése (megnevezések, gyerekek közléseinek emelése)

Minden sérülés esetén:

- > napirend biztosítása a biztonság érdekében
- > napi események megörökítése
- > szülővel napi szintű kapcsolat
- > a viselkedés gyors elemzése, értékelése

Az odafordulás pedagógiáját a szülők felé is gyakoroljuk, hiszen a családdal együtt a gyermek érdekeit szem előtt tartva nevelünk.

17.5 A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

- Megértő, szeretetteljes, kiegyensúlyozott légkört kell biztosítani.
- A szociális kapcsolatok aktív, tudatos bővítése szükséges.
- A szokás és normarendszer megalapozása, elsajátításának biztosítása.
- Fontos a modelladás, a bánásmódban és kommunikációban egyaránt.
- A tapasztalatszerzési lehetőségeket bővíteni kell.
- A játék során hangsúlyozni kell a természetes társas kapcsolatok jelentőségét.
- Kommunikációt fejlesztő játékos feladatokat kell végeztetni.
- Minden esetben hangsúlyozni kell a pozitív tulajdonságokat.
- A gyermekek elé differenciált követelményeket kell állítani.

- Fejleszteni kell az önkifejező és önérvényesítő törekvéseit.

17.5.1 A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbáltatása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és így módon az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása. Az óvodában biztosítani kell – a gyermek állapotának megfelelően – az akadálymentes közlekedést, a megfelelő mozgás- és étletteret (az ehhez szükséges eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Kiemelt figyelmet kell fordítani a mozgásos tapasztalás hiányosságaiból adódó tapasztalatok lehetőségeinek megteremtésére.

A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

17.5.2 A látássérült gyermek

Minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti bátor szereplést, mert e tevékenységeket a látási kontroll hiányosságai akadályozzák.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegsége.

Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása, környezetük valóságghú megismerése a feladat. A biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz és széles körű érzékeltetéshez kötötten valósítható meg.

Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása.

Az **alig látó gyermekek** adottságaik szerint vagy a tapintó - halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra alkalmasak.

A gyakorlatilag vaknak tekinthető alig látók (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelése a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza, de nem hanyagolható el látásmaradványuk megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

Az alig látó gyermekek közül a látásukat praktikusán is használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A **gyengén látó gyermekek** nevelése speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet biztosítása.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

- Látásnevelés: a látásmaradvány használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

17.5.3 A hallássérült gyermek

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata:

- A korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól, és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például mentális állapot).
- Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés beépítése az óvoda egész napi tevékenységébe. >A hallássérült gyermekek bevonása minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe.

A fejlesztés feladatai:

A **súlyos fokban hallássérült** – siket –óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos hallási fogyatékos kisgyermek hangmegnyilvánulásaiival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó speciális pedagógiai feladat az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szájról olvasási készséget, érthető kiejtést.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék legalább 3-400 szó terjedelmében a hozzájuk intézett kérdéseket, közléseket, azok globális szóképi felismerését, mondatba foglalt formában is.

Az **kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült** – nagyothalló – gyermekek beszédfejlődése késve, általában spontán (hallókészülék segítségével), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

A **hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott** (pl. cochleaimplantált) hallássérült gyermeknél egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Szövegértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét elvégzésének időpontjától.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van.

A **halmozottan fogyatékos hallássérült** óvodás korú gyermekeketében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként több: például testi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

17.5.4 Enyhe fokban értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekfejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyet a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

17.5.5 Középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek óvodai nevelése az időben elkezdett korai fejlesztésre épül. A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe véve olyan képességfejlesztést kell megvalósítani, mely kellő időt, alkalmat biztosít:

- az alapmozgások kialakítására, fejlesztésére.

- a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére.
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére, a grammatikai rendszer kiépítésére, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására, az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek kiemelt szerepe van.

Az egymáshoz való közeledés, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztése a csoportos foglalkoztatáson valósul meg.

17.5.6 A beszéd fogyatékos/ nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodás korban

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg. Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

17.5.7 Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus-spektrumzavarokat a szociális, kommunikációs, speciális kognitív készségek minőségi károsodása jellemzi.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autisztikus kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandók a fejlesztésre. A fejlesztések során szükséges az intenzív, jól strukturált és a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása.

A fejlesztés – vizuálisan támogatott kommunikációs stratégia:

Kommunikációs stratégia:

- beszélgetési készségek tanítása,
- nem verbális készségek tanítása (testtartás, hangerő)

- A kommunikációs formák öncélú funkció nélküli gyakoroltatása helyett az azonnali kontextusba helyezendő kommunikáció.

Taníthatóságot megalapozó készségek kialakítása:

- ismeretlen emberek elfogadása,
- segítség elfogadása,
- elemi viselkedési szabályok betartása,
- utánpótlás tanítása,
- feladathelyzet elfogadása.

Szociális kapcsolatok:

- Kapcsolatteremtés és annak fenntartásához szükséges készségek tanítása.
- tárgyak megosztása,
- sorra kerülés szabályai,
- egyszerű társasjátékok szabályainak megtanítása.

Az autisztikus gyermek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

17.5.8 A hiperaktív gyermek

A hiperaktív gyerekek nevelésében figyelembe kell venni sajátosságait. Szeretik a mozgást, a társas helyzeteket, az újdonságokat, az élményeket. Ezeknek jutalomértékük van, tehát fontos szerepet kell, kapniuk a nevelésben.

Nehezen tudják visszafogni késztetéseiket, minden eltereli őket, ami nem eléggé érdekes számukra. Figyelmüket akkor tudják fenntartani, ha az ingerek változatosak, és nem túl nagy intervallumban követik egymást. Társas helyzetben jobban tudnak teljesíteni. Ennek megfelelően kell a hiperaktív gyerek környezetét és a vele való bánásmódot kialakítani.

Jól szervezett környezet

A hiperaktív gyerekek számára az a környezet a legmegfelelőbb, amely alkotó, korlátozó és türelmes. A hiperaktív gyerekeknek mind térben, mind időben rendezett, de rugalmas környezetre van szüksége. Legyen meghatározott helye a holmijainak, a különböző szükséges eszközöknek, a tevékenységének. Időbeosztása rendszeres, de rugalmas legyen. A nagyobbak már maguk készítsék el, szükség szerint felnőtt segítséggel, az időbeosztásukat.

Határozott szabályok

Ahogy a környezetnek, úgy a szabályoknak is határozottnak és rendezettnak kell lenniük. Következésképpen betartott szabályrendszert kell a gyerek köré építeni. A szabályok nem változhatnak mindennap. Természetesen a gyerek fejlődésének megfelelően hosszabb távon módosíthatjuk, sőt módosítanunk is kell némely szabályt. Elvárásainkkal igazodnunk kell a gyerek lehetőségeihez, ezért minél kevesebb, de nagyon szigorúan betartott szabályra van szükség. A gyereknek legyen nagy szabadsága a szabályokon belül, de bizonyos határokat soha ne lépessen át súlyos következmények nélkül.

A szabályoknak kiszámíthatóknak kell lenniük, hogy a gyerek tisztán láthassa előre, milyen következménnyel kell számolnia valamely szabály megsértésekor. A következmény lehetőség szerint az elkövetett szabály megsértésének súlyával legyen arányos, állítsunk fel fontossági sorrendet.

Büntetés és jutalmazás

Csak az azonnali jutalmazás vagy büntetés lehet hasznos. Az ígéret vagy fenyegetés nem ér semmit. Ehhez tartozik az „egyszer mondom” szabály. A gyerek viselkedésének befolyásolása két mozzanatból áll: ráhatás, amelynek során a gyerek a kívánt tevékenységet elvégzi, majd a jutalmazás, amely megerősíti az adott tevékenységet. A ráhatással el kell érni, hogy a gyerek megtegye, amit elvárnak tőle. A következmény azonnali legyen, ha a ráhatás nem éri el a célját. Hasonlóan a jutalmazás is azonnali legyen.

A büntetés más gyerekekhez képest kevésbé hat a hiperaktív gyerekekre. A túl erős büntetés, bénító hatású lehet, és nem várt reakciókat okozhat. Nem kívánt viselkedés esetén ennek ellenére szükség lehet rá, mint negatív megerősítésre, amely elkerülést épít ki. A legfontosabb a büntetés azonnalisága és elkerülhetetlensége. Mértéke az elkövetett tett súlyosságával legyen arányban.

Hiperaktív gyerekek esetében a leghatékonyabb büntetés a depriváció. Minthogy állandóan mozogniuk kell, és állandóan a figyelem középpontjában szeretnének lenni, ezért a vonzó aktivitások megvonása és az elkülönítés lehet hatásos büntetés (minden gyermeket az életkora számossága szerinti időre lehet kivonni – kiűlni a tevékenységből (pl: ha hat éves - 6 percre). Ahhoz, hogy a ráhatás eredményes legyen, ezeket a feltételeket meg kell beszélni a gyermekkel.

Feltételek alkalmazása

A gyerekeknek folyamatosan tapasztalnia kell, hogy tetteinek azok minőségétől függően következményei vannak. Ezért annak függvényében viselkedjünk vele, ahogyan ő viselkedik velünk.

Értékelés

Mindig a gyerek tettét, és ne a gyereket magát értékeljük. Igazán csak a konkrét tett megerősítése hatásos.

Dicséret esetén az értékelésbe foglaljuk bele, hogy mi az, amit jónak találtunk. A negatív értékelést kerüljük el. Ehelyett konkrét utasításokat adjunk abban az esetben, amikor a gyerek valamilyen nemkívánatos tevékenységet folytat.

A figyelem felkeltése

Ami érdekli a gyermeket, arra kitartóan tud figyelni. Megfelelő motiváció esetén nem jelentkezik a figyelemzavar. Olyan módon kell információkat átadni, ami megfelel vezető információ-felvételi és feldolgozási módjának, vagyis képi-vizuális, mozgásos legyen.

Ha a gyerekkel közölni akarunk valamit vagy utasítást adunk, érintsük meg a vállát vagy a karját, hogy figyelmét magunkra irányítsuk. Keressük a tekintetét, ha szükséges, ismételtessük el vele a közölteket, hogy megbizonyosodjunk róla, valóban figyelt ránk.

Megelőzés

A konfliktusokat mindig a legjobb megelőzni, mert mikor már kitört a dühroham, vagy a gyerek nem teljesítette a feladatát, sokkal nehezebb higgadtan rendezni a helyzetet.

A hiperaktív gyerekeknek segít, ha az időt szegmentáljuk. Előre tudatjuk vele az előtte álló változásokat. Csak olyan feladatot adjunk, amely nem haladja meg jelentősen a gyerek lehetőségeit.

A hiperaktív gyerekek nagy része egyszerűen nem is tudja, hogyan kell „jól” viselkedni. Ezért fontos, hogy mindig tudassuk velük, hogy pontosan mit várunk el tőlük. Ezt sajnos nem egyszer, hanem ha kell, minden alkalommal el kell mondani, amikor abba a helyzetbe kerül, ráadásul a lehető legtömörebben. Minél tovább magyarázunk egy hiperaktív gyerekeknek, annál kevesebbet fog fel a mondanivalónkból.

Célunk, hogy a 3-7 éves integrálható Sajátos Nevelési Igényű gyermekek normál óvodai nevelése során - a részükre biztosított speciális fejlesztés mellett - gyermeki jogait is gyakorolva szociálisan, értelmileg, érzelmileg, az iskolai életre éretté váljanak. Adjon mind az

ép, mind a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére, és elfogadására, megbecsülésére, a bizalom kiépítésére, így alapozva meg a későbbi társadalmi integrációt.

17.6 SNI gyermekek értékelése, a fejlődés mutatói

A sajátos nevelési igényű gyermekek megfigyelési lapja kiegészül. Fejlődésük mutatóit két szinten kell vizsgálni, illetve vizsgáltatni:

- óvodán belül - folyamatosan - meghatározott időszakonként,
- óvodán kívül a szakértői hálózat segítségével.

17.6.1 A sajátos nevelési igényű gyerekek jogai

Különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai, logopédiai, ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

Ha a gyermek tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, attól az évtől, amelyben az 5. életévét betölti, az óvodai nevelési év első napjától kezdődően a fejlődését biztosító fejlesztő felkészítésben vesz részt (továbbiakban, a fejlesztő felkészítésben való részvételi kötelezettség: képzési kötelezettség.). A képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart. A képzési kötelezettség idejének meghosszabbításáról a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

17.6.2 A sajátos nevelési igényű gyermek szüleinek joga és kötelessége:

A szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa.

18. Óvodánk mérési-értékelési rendszere

Célunk a folyamatos visszacsatolás, a fejlődés nyomon követése, melynek alapja a gyermek megismerése.

Ahhoz, hogy tudjuk, mely területen kell fejlődnie a gyermeknek:

- meg kell ismernünk,
- mérnünk és megfigyelnünk,

- felzárkóztatnunk és tehetségét gondoznunk.

A fentieket általunk kidolgozott megfigyelési szempontok alapján tesszük, amit a nap bármely időszakában, tevékenységében alkalmazhatunk.

Elvünk, hogy bárhol, bármilyen állapotról el lehet indulni, mindenki fejleszthető valahonnan valameddig. Értékelésünk alapja: pedagógiai programunk.

A gyermeki mérés eszközét, gyakoriságát, területeit, értékeit és összesítőjét, valamint az utánkövetés szabályait a mérés eljárásrendje tartalmazza.

Mérés-értékelést egyéni megfigyelés alapján végezzük, a gyermek fejlődési naplójának tartozéka. A gyermek fejlődéséről fél évente tájékoztatást adunk a szülőknek.

Kiscsoportos korú gyermekeknél a bemenetkor tapasztaltakat rögzítjük első félévben.

Rendszerünk struktúrája a következő területekre oszlik:

- Játék
- Rajzolás, festés kézimunka
- Környező világ tevékeny megismerése környezet- és matematika tartalommal
- Ének-zene, énekes játék, gyermektánc
- Mozgás
- Anyanyelvi nevelés, verselés-mesélés
- Tevékenységben megvalósuló tanulás
- Munka jellegű tevékenységek
- Egészséges életmódra nevelés
- Neveltségi mutatók

Mérési eredmények felhasználása: Az óvodapedagógust a következő tervező időszakban az eredményekre épülve a célok, feladatok meghatározását segíti, így készíti a csoport fejlettségi szintjének megfelelő tervet.

A tankötelessé vált gyermekek iskolába lépését megelőzően 2 alkalommal rövid DIFER (Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer) mérést alkalmazunk. A DIFER feltérképezi az írásmozgás-koordináció fejlettségét, amely az íráskészség elsajátításának előfeltétele. Megnézi a beszédhanghallást, amelynek fejlettsége az olvasási készséget határozza meg; a relációszókincs fejlettségét, amely a nyelvi információk vételéhez szükséges. Vizsgálja a matematika tanulásához elengedhetetlen elemi számolási készséget, valamint a tapasztalati

következtetést és a tapasztalati összefüggés-kezelést, mely a kritikus tanulás feltétele. Méri továbbá a beilleszkedéshez, együttéléshez szükséges elemi szociális készségek szintjét.

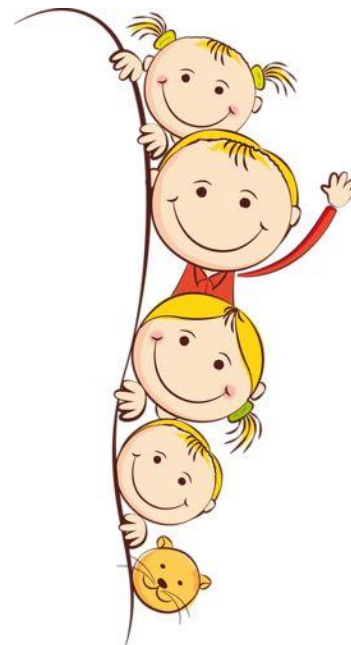
Az elvégzett vizsgálatok eredményéről – igény szerint – a szülő tájékoztatást kap.

19. Ünnepek, hagyományok

Az ünnepek kiemelkednek az óvoda mindennapi életéből, megszervezésükben fontos a gyerekek életkori sajátosságainak szem előtt tartása. Az óvoda és család kapcsolata mélyül, a **közös** örömteli tevékenységek maradandó hatást gyakorolnak a gyerekek szociális tevékenységére. Az ünnep méltóságát hangsúlyozza a feldíszített óvoda, a gyerekek, felnőttek ünneplő ruhája, a meglepetések, az ajándékozás.

Az óvoda és a csoport ünnepei:

- Születésnapok - csoportonként
- Mikulás, Advent, Karácsony – közös óvodai ünnepek
- Március 15.- csoportonként és közös megemlékezés
- Húsvét - csoportonként
- Anyák Napja - csoportonként
- Gyermeknap – csoportonként vagy közös program keretében
- Évzáró - nagycsoportosoknak

Az óvodában megünnepeelt **jeles napokkal** színesebbek lesznek a hétköznapiak, gazdagítjuk a gyerekek ismereteit, érzélményvilágát.

Minden jeles napot hosszabb előkészület előz meg, amikor az együttjátszás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Ezek a napok legyenek vidámak, jelentsenek felszabadult együttlétet a közösségnek, fényét emelje az óvónők közös éneklése, tánca, bábozás, mesejáték.

20. Gyermekvédelem

A probléma megelőző gyermekvédelem egyik első, legfontosabb **jelző** intézménye az óvoda.

Az óvodai gyermekvédelmi munka célja

A gyermekek **testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi** fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzése, a hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatása, hátránycsökkentés.

A gyermekvédelmi munka feladatai

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Az első családlátogatáskor a gyermekek megismerése, a családi környezet felmérése.
- Probléma megelőzés: pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetve ellensúlyozására. Szükség esetén helyettesítő, pótló, korrigáló nevelés, differenciált, egyéni bánásmód, nevelés, fejlesztés.
- Amennyiben a gyerekek fejlődését, életét veszélyeztetettnek látja a családban, és saját hatáskörben nem tudja kezelni a helyzetet, akkor a gyermekvédelmi felelőshöz (munkaközösség-vezető) fordul, aki megteszi a szükséges intézkedéseket.
- Felmerült probléma esetén egyeztet az óvodavezetővel, majd írásban jelzi a problémát – krízis esetén szóban, majd pótlólag írásban – a Gyermekjóléti Szolgálat felé.
- Minden csoportvezető óvodapedagógus nyilvántartást vezet a hátrányos, halmozottan hátrányos és a veszélyeztetett helyzetű gyerekekről.
- A hátrányos helyzet megállapítása a társadalmi státusz vizsgálatával, a veszélyeztetett helyzet megállapítása a gyermek fejlődésének vizsgálatával történik. Az első esetben azt vizsgáljuk, hogy milyen körülmények között, a másodikban pedig azt, hogy hogyan szocializálódik.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében adatot szolgáltat az óvodai támogatáshoz való jogosultság igazolásához.
- Naprakész információkkal rendelkezik a gyerek személyiségfejlődéséről, viselkedéséről.

- A családdal rendszeres, szoros kapcsolatot tart, szükség esetén ismételt családlátogatást tesz.

A gyermekvédelmi felelős feladatai

Tervezés, nyilvántartás:

1. Nevelési évre szóló munkatervet készít
2. Az óvodapedagógusok felmérése alapján készült nyilvántartás alapján csoportonkénti és összesített, naprakész nyilvántartást vezet.
3. A megtett intézkedéseket rögzíti.

Intézkedések megtétele:

- Javaslatot tesz pénzbeli (rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás) és természetbeni juttatásokra.
- Intézményi hatáskörben megoldható támogatások, juttatások lehetőségeit keresi (játék és ruhagyűjtés, pályázatok készítése... stb.).
- Javaslatot tesz egészségügyi ellátás igénybevételére.
- A szülő kérelmére vagy beleegyezésével javaslatot tesz a gyermek átmeneti gondozására.
- Javaslatot tesz Pedagógiai szakszolgálat, Szakértői bizottság, Gyermekvédelmi szolgálat, Gyámhatóság közreműködésének kezdeményezésére.

Kapcsolattartás:

1. Kapcsolattartás a családokkal
 - Írásos és szóbeli tájékoztatást végez a jogosultságokról, segítő személyek, és intézmények elérhetőségeiről.
 - Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvodapedagógusokkal.
 - Az állami gondozott, nevelőszülőkhöz kihelyezett gyerekek körülményeit folyamatosan figyelemmel kíséri (kapcsolattartás a GYIVI –vel).
 - A szülők figyelmének felhívása a gyerekek fejlődésének sajátosságaira.
 - Nevelési segítség, tanácsadás a szülők számára.
2. Kapcsolattartás a nevelőtestülettel

- Segíti a nevelési tanácsadóhoz és az értelmi képességeket vizsgáló bizottsághoz való irányítást.
 - A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében az óvoda vezetőjével – évente 2 alkalommal igazolást készít a gyermek óvodai hiányzásáról, az óvodai támogatáshoz való jogosultság érdekében.
3. Kapcsolattartás a társintézmények gyermekvédelmi felelőseivel
4. Kapcsolattartás a hatóságokkal, segítő szakemberekkel:
- Gyermekjóléti Szolgálat
 - Védőnői hálózat
 - Gyermekorvos
 - Gyámügy, Gyámhivatal
 - Rendőrség
5. A gyermek érdekeit képviselők kapcsolattartásának módszerei:
- esetmegbeszélés,
 - egyéni esetkonzultáció,
 - esetkonferencia,
 - szakmaközi esetmegbeszélés,
 - dokumentáció-egyeztetés.

Ellenőrzés

1. Figyelemmel kíséri, ellenőrzi a csoportokban megvalósuló gyermekvédelmi munkát, nyilvántartást.
2. A mulasztásai naplóban ellenőrzi a HHH gyermekek rendszeres óvodába járását.

Beszámolók készítése:

1. A Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat kérésére beszámolót készít éves munkájáról.
2. A nevelési év végén kimutatást készít, munkájáról beszámol a nevelőtestületnek.

21. Óvoda-iskola átmenet

Óvodai nevelésünk célja az óvoda-iskola közötti átmenetet előkészítése, megkönnyíteni az iskolakezdést leendő elsősök, szüleik és tanítóik számára.

Feladat:

- A gyermekek fejlődésének nyomon követése, a hiányosságok pótlása, felzárkóztatás az elmaradt területeken, hatékony és átfogó fejlesztés a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodó módszerekkel, differenciált fejlesztés segítségével
- Képességek-részképességek mérésekkel alátámasztott eredményei szerinti lemaradás esetén Pedagógiai Szakszolgálat vizsgálatának kezdeményezése
- SNI gyermek felülvizsgálati kérelmének elküldése a Szakértői Bizottság felé a beiskolázás végett
- Hatékony együttműködés az óvoda és az iskola pedagógusai között (beiskolázással kapcsolatos tájékozódás, óvodai tevékenységek – iskolai tanórák látogatása, meghívásra ünnepségen részvétel, részvétel a város iskoláinak évnyitó ünnepségén)
- Hatékony együttműködés a gyermekek érdekében az iskolával, a szülőkkel (iskolanyitogató programok ajánlása, szülői értekezletek, fogadóórák, tájékoztatók a beiskolázással kapcsolatban)
- Együttműködés a gyermekek fejlesztésében részt vevő szakemberekkel, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberrel (az óvodai csoport életének szervezésével lehetőség biztosítása az előzetes felmérésekhez, az egyéni és kiscsoportos fejlesztésekhez, pedagógiai vélemény a fejlesztés eredményességéről)
- Szülő tájékoztatása a gyermeke fejlődéséről)
- Szükség szerint a szülőknek segítségnyújtás az Oktatási Hivatal informatikai felületén eligazodásban

A tevékenységbe bevontak köre:

- Az intézménybe járó óvodások, iskolások
- Az intézményben dolgozó pedagógusok, óvónők, tanítók
- Logopédus, fejlesztőpedagógus
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakember

- Szülők

Az iskolaérettség elérését támogató fejlesztési területek közül kiemelten kezeljük:

Szociális képességek-önállóság

- önellátás-önismeret,
- önbizalom-nyitottság,
- tolerancia,
- empátia -kitartás, akarat erő,
- feladattudat,
- motiváció-együttműködő készség-szabálytudat,
- konfliktuskezelés-kreativitás,
- problémamegoldó gondolkodás-kritikai gondolkodás-kommunikáció, metakommunikáció

Érzelmi élet

- a gyermeki magatartás alakulása

Értelmi képességek

- pontos, differenciált vizuális észlelés
- auditív észlelés és megkülönböztetés
- látott-hallott információk összekapcsolásának képessége
- vizuális-verbális
- memória-logikai
- gondolkodás-kreatív gondolkodás,
- fantázia-figyelem

Verbális képességek

- kommunikáció, metakommunikáció
- beszédbátorság,
- helyes beszédtechnika-szókincs,
- kifejezőkészség-a beszélt nyelv eszközeinek használata

Testi képességek

- összerendezett, koordinált mozgás
- nagymozgások-finommotorika

A kiemelt területek a nap folyamán bármikor megfigyelhetők, segítve az alaposabb gyermek-megismerést, melyek alapot adnak a felelős döntésről iskolaérettség szempontjából

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

(Forrás: Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja)

22. Rendkívüli, digitális munkarend az óvodában

Pandémiás- vagy egyéb körülmény okozta digitális munkarend esetén az alábbi elvek szerint működik intézményünk:

- a művelődéstartalmak megosztása közösségi hálón vagy saját oldal/honlapon keresztül történik
- számítunk a szülők, hozzátartozók együttműködésre
- figyelmet felhívjuk a balesetmentes számítógép használatra
- heti témához alkalmazkodás az éves tervnek megfelelően
- hetirend segíti a tájékozódást mely napokon milyen irányú műveltségtartalom várható, amit rugalmasan kezelünk
- felülvizsgáljuk az éves tervet a korlátok végett
- ismeretanyagot kibővítjük a digitális világból (CD, DVD, internet) szerzett tartalmakkal
- ellenőrzött tartalmat teszünk közzé, lényeg a minőség
- nem a terjedelemre fókuszálunk
- az óvodapedagógusok heti váltásban tesznek fel az anyagot
- fokozatosság elvét érvényesítjük az életkori- és csoport sajátosságok figyelembevételével
- igyekezünk olyan feladatokat adni, ami háztartási körülmények közt is megoldható.
- szókincsbővítésnél megkérjük a szülőt, hozzátartozót magyarázza el, mit jelent az adott, kiemelt szó
- arra tekintettel vagyunk, ahol nagyobb gyermek van, a család az iskolai feladatok elvégzését elsődleges feladatként kezeli
- csoportnaplót az éves tervezés módosítása alapján vezetjük, reflexióba kerül a szülők visszajelzése, esetenkénti visszaigazolása
- családnak szóló nevelést segítő tartalmakat is megosztunk, válogatott módon, segítő szándékkal
- csak olyan tartalmat osztunk meg, amivel pedagógiai elveink azonosulni tudnak
- az óvodapedagógusok egymás műveltség-megosztó tartalmát figyelemmel kísérik, az egységesség, ötletszerzés érdekében

23. Az óvoda pedagógiai programjának értékelése, felülvizsgálata, módosítása

23.1 A pedagógiai program értékelése

A pedagógiai program bevezetése után elemeznünk, értékelnünk kell, hogy bevált-e a program.

A nevelőtestületnek értékelnie kell, hogy:

- helyesek-e a célok, követelmények,
- megfelelőek-e a fejlesztést szolgáló tevékenységek,
- a feltételek alkalmasak-e a célok eléréséhez,
- milyen a nevelési keretek szervezettsége,
- szinkronban vannak-e a részterületek?

23.2 A pedagógiai program felülvizsgálata, módosítása

A Pedagógiai Programot felül kell vizsgálni, s szükség szerint módosítani

- 5 évente, illetve a mindenkori környezeti, illetve jogszabályi változások esetén
- ha kezdeményezi azt a nevelőtestület többsége, vagy a fenntartó.

A programot és annak módosításait a nevelőtestület készíti el és fogadja el. Elfogadás előtt a programról ki kell kérni a Szülők Közösségének az írásos véleményét.

A program a fenntartó jóváhagyása után lép érvénybe.

23.3 A dokumentum hatályossága

A fenntartó jóváhagyása utáni kihirdetés napjától

23.4 A pedagógiai program nyilvánossága

A pedagógiai program nyilvános dokumentum. Egy-egy példányát el kell helyezni

- a fenntartónál,
- az óvodavezetőnél,
- az óvodai csoportokban a pedagógusok használatában,
- az intézmény irattárában, az intézmény honlapján.

24. Legitimációs záradék

Nevelőtestület elfogadó nyilatkozata

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda nevelőtestülete az intézmény pedagógiai programjának módosítását a mai napon megtartott nevelőtestületi értekezletén elfogadta.

Dorog, év,hónap,nap

.....
nevelőtestület képviselője

A szülői szervezet véleményezési joga

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda szülői szervezete az intézmény Pedagógiai Programjának módosításával kapcsolatos véleményezési jogát a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 4. § (5) bekezdésében meghatározottak szerint gyakorolta.

Dorog, év,hónap,nap

.....
a szülői szervezet vezetője

Az intézményvezető jóváhagyó nyilatkozata

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda Pedagógiai Programjának módosítását a mai napon intézményvezetői jogkörömben a sz. határozattal jóváhagyom.

Dorog, év,hónap,nap

.....
Óvodavezető

A fenntartó jóváhagyó nyilatkozata

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda Pedagógiai Programjának módosítását, amelyet az intézmény nevelőtestülete elfogadott, az intézmény vezetője által év hónap..... napján jóváhagyott, a mai napon a fenntartó képviselőjeként jóváhagyom.

Dorog, év,hónap,nap

.....
fenntartó képviselője

24. Legitimációs záradék

Nevelőtestület elfogadó nyilatkozata

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda nevelőtestülete az intézmény pedagógiai programjának módosítását a mai napon megtartott nevelőtestületi értekezletén elfogadta.

Dorog, 2022. év, 11. hónap, 8. nap

.....
nevelőtestület képviselője

A szülői szervezet véleményezési joga

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda szülői szervezete az intézmény Pedagógiai Programjának módosításával kapcsolatos véleményezési jogát a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 4. § (5) bekezdésében meghatározottak szerint gyakorolta.

Dorog, 2022. év, 11. hónap, 8. nap

.....
a szülői szervezet vezetője

Az intézményvezető jóváhagyó nyilatkozata

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda Pedagógiai Programjának módosítását a mai napon intézményvezetői jogkörömben a 111/2022(XII.9) sz. határozattal jóváhagyom.

Dorog, 2022. év, 12. hónap, 09. nap

.....
Óvodavezető

A fenntartó jóváhagyó nyilatkozata

A Dorogi Hétszínvirág Óvoda Pedagógiai Programjának módosítását, amelyet az intézmény nevelőtestülete elfogadott, az intézmény vezetője által év hónap napján jóváhagyott, a mai napon a fenntartó képviselőjeként jóváhagyom.

Dorog, 2022. év, 12. hónap, 09. nap

.....
fenntartó képviselője